

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH  
BUDĚJOVICÍCH**

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

**DIPLOMOVÁ PRÁCE**

**Vliv zdanění na růst spotřebních výdajů domácností**

Vedoucí diplomové práce

Ing. Jarmila Rybová

Autor

Bc. Lud'ka Polánková

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci zpracovala samostatně za odborného vedení  
Ing. Jarmily Rybové a použila jsem literaturu uvedenou na seznamu.

V Českých Budějovicích, dne 20. 4. 2009

.....

Bc. Polánková Luďka

Dovoluji si tímto poděkovat mé konzultantce Ing. Jarmile Rybové za pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování diplomové práce.

## Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá problematikou daňových dopadů na spotřební vydání vybraných příjmových skupin domácností. Úvodní část je věnována historickému vývoji daní ze spotřeby v členění na daň z přidané hodnoty a jednotlivé selektivní spotřební daně, které jsou dále rozebírány spolu s vymezením pojmů životního a existenčního minima v teoretické části práce, jenž rovněž pojednává o příjmové a výdajové situaci obyvatel ČR ve zvoleném meziobdobí včetně podrobné analýzy spotřebních vydání vybraných typů domácností.

V praktické části jsou porovnávány daňové dopady na spotřební vydání celkem tři příjmových skupin domácností, v rámci nichž je vždy samostatně stanovena progresivita daně z přidané hodnoty a progresivita selektivních spotřebních daní, jejichž součet udává celkové zatížení spotřebních výdajů daněmi ze spotřeby u každé z těchto domácností.

Cílem práce je tedy zhodnocení dopadů zdanění u daní ze spotřeby pro vybrané příjmové skupiny domácností vedoucí k zobecnění dosažených výsledků.

**Klíčová slova:** daňový dopad, spotřební vydání, domácnost, daně ze spotřeby, daň z přidané hodnoty, selektivní spotřební daně.

## Abstract

The diploma paper treat of problems tax strokes upon consumer's expenses of selected earnings groups of household. Opening section is dedicated to historical development of consumer taxes in segmentation whereon value added tax and particular consumer's taxes, which are below analyse in theorist part together with determination of living and subsistence level and presentation of receipts and expenditures condition of citizen Czech Republic in selected interval including detailed analysis of consumer's expenses of selected household representatives.

The practical part includes comparing of taxes impact upon consumer's expense quite three receipts group of household, within them is separately given the progressive of value added tax and particular consumer's taxes, whose sum determine total charge of consumer's expense each household from consumer's taxes.

The goal of diploma work is assessment the strokes of consumer's taxes upon selected earnings groups of household leading to generalization of achieved results.

**Key words :** tax strokes, consumer's expenses, household, consumer taxes, value added tax, particular consumer's taxes.

# Obsah

<b>1. Úvod</b> .....	<b>1</b>
<b>2. Příjmy domácností</b> .....	<b>3</b>
2.1 Příjmy domácností.....	3
2.2 Příjmy domácností na mikroúrovni.....	3
2.3 Mzdy.....	4
2.4 Sociální příjmy.....	5
2.5 Ostatní příjmy domácností.....	6
<b>3. Výdaje domácností</b> .....	<b>7</b>
3.1 Výdaje domácností na mikroúrovni.....	7
3.2 Zadlužování domácností.....	8
3.3 Úspory domácností.....	8
<b>4. Životní minimum</b> .....	<b>9</b>
4.1 Životní minimum.....	9
4.2 Existenční minimum.....	9
4.3 Právní úprava a hlavní využití.....	9
4.4 Základní funkce životního minima.....	9
4.5 Úroveň životního minima.....	10
4.6 Vývoj konstrukce životního minima.....	11
4.6.1 Životní minimum do 31. 12. 2006.....	11
4.6.2 Životní minimum od 1. 1. 2007.....	12
4.7 Společně posuzované osoby.....	13
4.8 Započitatelné příjmy.....	13
4.9 Valorizace částek životního minima.....	14
<b>5. Spotřební výdaje domácností a jejich rozbor</b> .....	<b>15</b>
5.1 Spotřební výdaje průměrné české domácnosti.....	15
5.2 Spotřební výdaje domácností zaměstnanců bez dětí.....	16
5.3 Spotřební výdaje domácností s dětmi s minimálními příjmy.....	17
<b>6. Daňové zatížení domácností</b> .....	<b>19</b>
6.1 Definice a základní rozdělení daní.....	19
6.2 Charakteristika daní ze spotřeby.....	19
6.3 Selektivní spotřební daně.....	21
6.3.1 Důvody pro existenci selektivních spotřebních daní.....	21

6.3.2	Nevýhody selektivních spotřebních daní.....	22
6.3.3	Výnosnost selektivních spotřebních daní.....	22
6.3.4	Harmonizace selektivních spotřebních daní.....	23
6.4	Daň z přidané hodnoty.....	24
6.4.1	Sazby daně z přidané hodnoty.....	24
6.4.2	Osvobození od daně z přidané hodnoty.....	25
6.4.3	Výhody a nevýhody daně z přidané hodnoty.....	25
6.4.4	Harmonizace daně z přidané hodnoty.....	27
6.5	Ekologické daně.....	27
<b>7.</b>	<b>Metodika.....</b>	<b>29</b>
7.1	Volba příjmových skupin domácností.....	29
7.2	Skupiny spotřebních vydání.....	30
<b>8.</b>	<b>Použité metody.....</b>	<b>34</b>
8.1	Výpočet daně z přidané hodnoty.....	34
8.2	Výpočet selektivních spotřebních daní.....	34
8.2.1	Výpočet selektivních spotřebních daní z alkoholu.....	35
8.2.2	Převedení sazeb selektivních spotřebních daní z alkoholu na 1 litr lihovin, vína a piva.....	42
8.2.3	Výpočet selektivní spotřební daně z minerálních olejů.....	44
8.2.4	Převedení sazby selektivní spotřební daně z minerálních olejů na 1 litr pohonných hmot.....	46
8.2.5	Výpočet selektivní spotřební daně z tabákových výrobků.....	46
8.2.6	Sazba selektivní spotřební daně z tabákových výrobků pro zdanění cigaret.....	48
8.3	Výpočet progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby.....	49
<b>9.</b>	<b>Analýza progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro vybrané příjmové skupiny domácností.....</b>	<b>51</b>
9.1	Analýza daňových dopadů na spotřební vydání průměrné české domácnosti v 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008.....	51
9.2	Analýza daňových dopadů na spotřební vydání domácností zaměstnanců bez dětí v 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008.....	54
9.3	Analýza daňových dopadů na spotřební vydání domácností s dětmi s minimálními příjmy v 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008.....	57
<b>10.</b>	<b>Shrnutí.....</b>	<b>61</b>

<b>11. Závěr</b> .....	<b>63</b>
<b>12. Seznam použité literatury a zákonů</b> .....	<b>65</b>
<b>13. Seznam příloh</b> .....	<b>67</b>
<b>Přílohy</b>	

## **Použité symboly a značení**

ČR	- Česká republika
ES	- Evropské společenství
EU	- Evropská unie
MPSV	- Ministerstvo práce a sociálních věcí
HDP	- Hrubý domácí produkt
DPH	- Daň z přidané hodnoty
MWh	- Mega Watt za 1 hodinu
GJ	- Giga joul
CÚ	- Celní úřad



# 1 Úvod

Daně z prodejů a spotřeby lze označit za jedny z historicky nejstarších daní vůbec (nejstarší z nich byla cla), jelikož již v dávné minulosti byly vybírány různé poplatky, které museli obchodníci platit např. při vjezdu na určité území, při průjezdu ním nebo při obchodování na tržistiích. Zpočátku měli převážně naturální charakter, teprve s rozvojem peněžního hospodářství nabyly peněžní podoby. Tyto daně měly původně postihovat obraty a zisky obchodníků, avšak postupně se začaly přesunovat do cen, až se jejich faktickými plátcí stali spotřebitelé.

Později se začal vývoj ubírat dvěma směry, přičemž prvním z nich byl rozvoj tzv. akcízů, fungujících jako daně z právního převodu zboží. Vznikly z nich obratové daně, ukládané jako určitá procentní část z ceny obratu zboží, které byly do roku 1993 aplikovány také v České republice.

Daň z obratu představovala jednofázovou neduplicitní daň, které s určitým zjednodušením podléhaly předměty určené ke konečné spotřebě, zatímco předměty vstupující dále do výrobního procesu proplouvaly ekonomikou bez daně. Tím byl vytvořen dvouhladinový systém cen, který neumožňoval tyto dvě sféry vzájemně poměřit pomocí klasických ekonomických nástrojů. Kromě procentních sazeb obsahoval systém daně z obratu i tzv. rozdílové sazby na vybrané komodity (např. potraviny, uhlí, teplo atd.), což umožňovalo dosáhnout jak kladného výnosu daně, tak i záporného v podobě tzv. záporné daně z obratu (forma dotace státu dotažená až k ceně příslušné komodity).

Druhý směr znamenal rozvoj akcízů ve funkci daní spotřebních selektivních, které se týkaly pouze vybraných druhů zboží a z nichž se postupem času vyvinuly dnešní spotřební daně jednotkové. Během historického vývoje se předměty akcízů často střídaly, tendencí bylo ze zdanění postupně vylučovat statky nutné potřeby. U nás však do roku 1993 samostatné spotřební daně v daňovém systému zcela chyběli, simulovaly je pevné sazby daně z obratu na skupiny výrobků, které dnes téměř všechny podléhají spotřebním daním.

Novodobý vývoj daní ze spotřeby začal v České republice prvním lednem 1993, kdy v souvislosti s daňovou reformou byl přijat systém daně z přidané hodnoty a vedle něho i systém pěti samostatných spotřebních daní, legislativně sloučených do jednoho zákona. V průběhu následujících let doznaly obě daňové normy více i méně podstatné změny, přičemž za druhý zlomový okamžik pro zdanění spotřeby v ČR lze považovat 1. květen 2004 jako den vstupu ČR do Evropské unie. V tento den nabyl účinnosti zcela nový zákon o DPH, kompatibilní se směrnicemi ES a v oblasti spotřebních daní nabyly účinnosti ustanovení, která

upravovala aplikaci spotřebních daní vůči ostatním členským státům EU. V roce 2008 byl navíc náš daňový systém obohacen o tzv. ekologické daně, které se nyní odvádějí ze zemního plynu, pevných paliv a elektřiny.

Krátká historie „novodobých“ daňových zákonů naznačuje, že stejně tak jako předešlé zákony, budou muset i tyto býti v průběhu dalších let dotvářeny a průběžně reagovat na nová pravidla přijímána na úrovni EU.

Cílem této diplomové práce je analyzovat progresivitu dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro různé příjmové skupiny domácností, přičemž k jeho dosažení budou použity údaje o spotřebním vydání vybraných typů domácností zjištěné ze statistiky rodinných účtů z období 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008, na které budou následně v rámci stanovení progresivity zdanění aplikovány daňové předpisy platné v obou sledovaných obdobích.

## 2 Příjmy domácností

### 2.1 Příjmy domácností

Běžné příjmy sektoru domácností (podle statistiky národních účtů) dosáhly v 1. čtvrtletí roku 2008 celkové výše 684,6 mld. Kč. Meziročně tak vzrostly nominálně o 8,4 % (53,0 mld. Kč), reálně však jen o 0,9 %. Po odpočtu běžných výdajů (zejména daní z příjmů a příspěvků na sociální a zdravotní pojištění) zůstal sektoru domácností úhrnný disponibilní důchod v částce 451,2 mld. Kč, což bylo nominálně o 7,2 % více, ale reálně o 0,2 % méně než v loňském srovnatelném období. Podle informací MPSV měly na nárůstu příjmů v prvním čtvrtletí roku 2008 hlavní podíl náhrady zaměstnancům (cca 77 %). Přibližně 20 % se na něm podílely důchody z vlastnictví, menší vliv mělo vykázané zvýšení kupní síly tzv. ostatních běžných transferů (náhrady z neživotního pojištění, výhry ze sázek a loterií apod.) a reálný pokles byl zaznamenán u sociálních dávek a smíšeného důchodu (zahrnující zejména příjmy z podnikatelských aktivit). Je tedy zřejmé, že nejvýznamnější kategorií příjmů domácností jsou bez pochyby mzdy a za ne méně důležité lze též označit i přes vykázaný reálný pokles příjmy sociálního charakteru.

### 2.2 Příjmy domácností na mikroúrovni

Data o vývoji peněžních příjmů domácností na mikroúrovni (zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů) v 1. čtvrtletí roku 2008 ukázala, že:

- **měsíční nominální čistý peněžní příjem na jednoho člena domácnosti činil 10 853 Kč** (o 822 Kč více než v 1. čtvrtletí 2007; při zohlednění 7,4% -ní meziroční cenové inflace se kupní síla tohoto příjmu zvedla pouze o 0,7 %),
- **zúžil se počet skupin domácností, jež vykazaly meziroční nárůst průměrného měsíčního reálného čistého příjmu na osobu:** z ekonomicky aktivních se jednalo pouze o domácnosti zaměstnanců s dětmi a domácnosti samostatně výdělečných osob, ostatní skupiny domácností zaznamenaly různě intenzivní propad kupní síly svých příjmů,
- **o přírůstek úhrnných reálných příjmů všech typů domácností zaměstnanců se nejvíce zasloužily jejich pracovní příjmy** (částečně i vlivem reformních změn v oblasti daní z příjmů),
- **vzestup kupní síly domácností osob samostatně výdělečně činných souvisel nejvíce s příjmy z prodeje nemovitostí,**

- **ve struktuře celkových čistých peněžních příjmů většiny skupin domácností vzrostl podíl pracovních příjmů**, zvětšení váhy sociálních příjmů vykázaly pouze domácnosti zaměstnanců bez dětí a důchodci,
- **čistý měsíční nominální příjem, s nímž disponovala celá průměrná česká domácnost, činil v 1. čtvrtletí roku 2008 24 750 Kč** – bylo to o 1 734 Kč více než před rokem, kupní síla tohoto příjmu se však zvedla jen o 23 Kč.

## 2.3 Mzdy

Rozhodující část peněžních příjmů domácností tvořily i v 1. čtvrtletí roku 2008 mzdy. Celkový objem mzdových prostředků zúčtovaných zaměstnancům k výplatě dosáhl částky 262,7 mld. Kč a byl tak o 11,8 % vyšší než ve stejném období předchozího roku. Průměrná nominální mzda (na fyzické osoby) v národním hospodářství představovala 22 497 Kč a její kupní síla vzrostla meziročně o 570 Kč.

Tabulka č. 1: **Průměrná nominální mzda (na fyzické osoby) v Kč v 1. čtvrtletí roku 2008**

	Kč	průměrný evidenční počet zaměstnanců
Podnikatelská sféra	23 142	2 619 600
Nepodnikatelská sféra	20 157	722 600
Národní hospodářství	22 497	3 342 200

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí

- Největší průměrná růstová dynamika mezd byla vykázána u středních a velkých podnikatelských subjektů, nejméně se zvýšily výdělky zaměstnanců v nepodnikatelské sféře.
- Reálná hrubá mzda v národním hospodářství meziročně stoupla o 2,8 %, z toho v podnikatelské sféře o 4,5 %, naopak v nepodnikatelském sektoru poklesla o 3,6 %.
- Zajímavé je také srovnání rozdílu průměrného výdělku v rámci odvětví. Nejvyšší mzdu již pravidelně pobírají zaměstnanci ve finančním zprostředkování, v oblasti nemovitostí a recyklace druhotných surovin. Naopak k meziročnímu poklesu průměrné reálné mzdy došlo nejvíce ve veřejné správě, obraně a povinném sociálním zabezpečení a ve vzdělávání.

- Znovu se zvýšila diference mzdových hladin na úrovni krajů, které se meziročně vzdálily o 1 284 Kč na 10 274 Kč (Praha x Karlovarský kraj). Nejvýznamnější vzestup mezd vykázaly kraje Jihomoravský (+11,3 %) a Pardubický (+11,1 %). Nejméně se zvýšila průměrná nominální mzda v kraji Jihočeském (o 8,6 %).
- I nadále byl zachován trend vyššího odměňování u mužů, jejichž nárůst výdělku byl vyšší oproti dynamice jejich růstu u žen, které v 1. čtvrtletí roku 2008 v průměru pobíraly 71,3 % hodnoty průměrné mzdy mužů.

## 2.4 Sociální příjmy

Dávky státní sociální podpory i dávky sociální péče směřují do relativně dobře zmapované oblasti, v níž se nacházejí osoby a rodiny s nízkými příjmy. Řeší konsensuálně určité deficity v jejich příjmové situaci a podporují příjmy tam a tak, aby oprávněné sociální potřeby občanů, rodin a dětí byly zabezpečeny na takové úrovni, o níž se společnost domnívá, že je přiměřená. (Kolektiv autorů, 2004)

Sociální příjmy zůstaly i nadále druhou objemově nejvýznamnější součástí celkových peněžních příjmů domácností. V 1. čtvrtletí 2008 se sice jejich objem zvýšil o 4,5 mld. Kč a dosáhl částky 102,8 mld. Kč, ale meziročně došlo k poklesu jeho kupní síly v rozsahu 2,6 %.

- Na objemově nejvýznamnější složce (72,2 %) sociálních příjmů – dávkách důchodového pojištění – bylo poskytnuto 74,2 mld. Kč (o 4,3 mld. Kč více než v 1. čtvrtletí 2007).
- Dávky státní sociální podpory zůstaly druhou největší položkou sociálních příjmů domácností. Celkem na ně bylo vyplaceno 11,0 mld. Kč (při poklesu o cca 113 mil. Kč, proti loňskému srovnatelnému období se jejich objem reálně snížil o 7,8 %).

Od 1. ledna 2008 došlo v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, ke změnám v systému dávek státní sociální podpory: na přídavek na dítě a sociální příplatek mají nárok domácnosti s nižší úrovní příjmů, rodičovský příspěvek je vyplácen ve třech různých úrovních, porodné se vyplácí v nižší částce a pohřebné je výrazně omezeno změnou okruhu oprávněných osob pro jeho výplatu.

- Třetí největší položkou sociálních příjmů domácností byly dávky nemocenského pojištění, na kterých bylo poskytnuto 9,0 mld. Kč. Jejich celkový objem byl reálně o významných 11,9 % nižší než v 1. čtvrtletí roku 2007, neboť od 1. ledna 2008 byly v souvislosti se zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, realizovány změny v systému dávek nemocenského pojištění: 3 denní karenční doba, nižší úroveň nemocenského a větší redukce výdělku pro výpočet dávek.
- Na ostatních sociálních dávkách bylo vyplaceno 6,7 mld. Kč.
- U objemu příjmů domácností plynoucích z podpor v nezaměstnanosti došlo v porovnání s 1. čtvrtletím 2007 k poklesu reálně o 13,4 %. Ve sledovaném období též došlo ke snížení průměrné registrované míry nezaměstnanosti ze 7,7 % na 5,9 % a průměrná podpora v nezaměstnanosti vzrostla o 9,0 % (418 Kč) na 5 065 Kč. I nadále však byla citelná diference její průměrné výše podle regionů. Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti u žen (4 570 Kč) představovala 82,0 % průměrné výše podpory u mužů (5 570 Kč).

Tabulka č. 2: **Sociální příjmy domácností v mil. Kč v 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008**

	1. čtvrtletí 2007	1. čtvrtletí 2008
Dávky důchodového pojištění	74 200,0	69 983,8
Dávky státní sociální podpory	11 000,0	11 157,9
Dávky nemocenského pojištění	9 000,0	9 556,7
Ostatní sociální dávky	6 700,0	5 628,9
Podpory v nezaměstnanosti	1 900,0	1 999,7
<b>Sociální příjmy celkem</b>	<b>102 800,0</b>	<b>98 327,0</b>

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí

## 2.5 Ostatní příjmy domácností

Mezi další významné složky, jež se pravidelně podílejí na příjmech českých domácností, patří zejména příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti a ostatní příjmy zahrnující především důchody z vlastnictví (tj. příjmy z kapitálového majetku, příjmy z pronájmu atd.) a ostatní běžné transfery (např. náhrady z neživotního pojištění, výhry ze sázek a loterií apod.). Příjmy z podnikání se na měsíčním nominálním čistém peněžním příjmu na jednoho člena domácnosti (10 853 Kč) podílely z 9,4 % a ostatní příjmy z 6,1 %.

### 3 Výdaje domácností

Ze statistiky národních účtů v 1. čtvrtletí roku 2008 vyplynulo, že 424,6 mld. Kč (94,1 % ze svého úhrnného hrubého disponibilního důchodu) vynaložil sektor domácností na výdaje spojené s individuální spotřebou. Meziroční reálný přírůstek těchto výdajů činil 2,2 %. Nárůst běžných příjmů však i přesto umožnil domácnostem po pokrytí jejich výdajových potřeb a nezbytného splacení úvěrových závazků dále tvořit úspory.

#### 3.1 Výdaje domácností na mikroúrovni

Data o vývoji peněžních výdajů domácností na mikroúrovni v 1. čtvrtletí roku 2008 (zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů) ukázala, že:

- **jeden člen domácnosti vydal za zboží a služby měsíčně v průměru 9 358 Kč**, což bylo nominálně o 3,6 % (329 Kč) více než v 1. čtvrtletí 2007 (kdy jeho výdaje oproti 1. čtvrtletí 2006 stouply nominálně téměř o 14 %) – příčinou nižší dynamiky byl výrazný propad investičních vydání (pořízení nemovitostí), zatímco výdaje spotřebního charakteru vzrostly mírně nad úroveň inflace; celkové výdaje tak byly v reálném vyjádření o 3,5 % nižší než před rokem (ze dvou třetin vlivem nespotebních výdajů, z 20 % vlivem dražších potravin),
- **menší nárůst nominálních a propad reálných výdajů** ve srovnání s loňským 1. čtvrtletím **zaznamenaly všechny typy domácnosti s ekonomicky aktivní osobou v čele** (v souvislosti s propadem investičních vydání),
- **o mírné navýšení celkových nominálních výdajů se postarala** u jednotlivých typů domácností výhradně **spotřební vydání** (zejména za potraviny, bydlení a zdraví), i v této souhrnné kategorii však měly nákupy zboží a služeb většinou menší reálnou hodnotu než v lednu – březnu 2007 (vliv vysoké inflace).

V návaznosti na výše uvedené skutečnosti došlo v podrobnější struktuře úhrnných výdajů domácností k posílení váhy spotřebních výdajů na úkor investičních vydání. V jejich rámci se pak u všech typů domácností poměrně významně zvýšil podíl výdajů na zdravotní péči a u většiny typů domácností vzrostla váha peněžních prostředků vynaložených na výživu, bydlení, služby spojů a různé finanční platby a pojistné. Kromě převažujícího propadu podílu investičních vydání spíše poklesl nebo stagnoval význam výdajů za odívání, bytové vybavení a vzdělávání.

### **3.2 Zadlužování domácností**

K zajištění svých výdajových potřeb využívaly domácnosti v 1. čtvrtletí roku 2008 i nadále intenzivně peněžní půjčky. Podle údajů České národní banky činil úhrnný objem půjček domácností evidovaných u peněžních ústavů k 31. 3. 2008 760,8 mld. Kč, což bylo o 188,5 mld. Kč více než ke stejnému datu roku 2007. Rozhodující část meziročního vzestupu objemu bankovních peněžních půjček představovaly hypoteční a jiné úvěry na bydlení (+138,2 mld. Kč) a spotřebitelské úvěry (+30,8 mld. Kč).

### **3.3 Úspory domácností**

Objem (korunových a devizových) úspor domácností se podle dostupných údajů České národní banky v lednu – březnu roku 2008 zvýšil o 33,9 mld. Kč (zhruba ve stejném rozsahu jako před rokem). Pokračovala orientace na tvorbu úspor v tuzemské měně (devizové vklady se snížily proti březnu 2007 o celých 5 mld. Kč), přičemž domácnosti dávaly přednost spíše jejich netermínované formě (v souvislosti s nízkou hladinou úrokových sazeb). I nadále trval zájem o finanční produkty s perspektivně vyššími výnosy. Stav peněžních prostředků na vkladových účtech stavebního spoření mezi 31. 3. 2007 a 31. 3. 2008 o 21,9 mld. Kč vzrostl, znovu se také zvýšil objem investic do životního pojištění a penzijního připojištění. Naopak poklesl zájem o účast v podílových fondech (vzhledem k silné koruně zejména v zahraničních fondech.). Celkově vklady domácností převyšovaly vybrané úspory o 1 225 Kč na osobu na měsíc.



## 4 Životní minimum

Základním kritériem pro posouzení potřeb domácností je vztah jejich čistého příjmu k životnímu minimu, které vyjadřuje oficiální názor společnosti na důchodovou pozici domácností ve vztahu k jejím potřebám. Vedle pojmu životního minima byl z důvodu větší motivace zaveden pro dospělé osoby institut existenčního minima.

### 4.1 Životní minimum

Oficiální životní minimum jako částka čistého peněžního příjmu, do které se podle podmínek stanovených zákonem doplňuje čistý příjem občanů (jejich domácností), kteří se ocitnou ve stavu hmotné nouze (příjmové nedostatečnosti), bylo v ČR stanoveno zákonem v roce 1991 (zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu). (Kolektiv autorů, 1997)

### 4.2 Existenční minimum

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní nebo u osoby starší 65 let.

### 4.3 Právní úprava a hlavní využití

Životní a existenční minimum je stanoveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Jejich hlavní využití je stanoveno v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Životní minimum je základním prvkem pro posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranná veličina.

Životní ani existenční minimum však nezahrnují nezbytné náklady na bydlení. Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému pomoci v hmotné nouzi prostřednictvím doplatku na bydlení.

### 4.4 Základní funkce životního minima

Životní minimum plní dvě základní funkce:

- 1) **Funkce primární** – V oblasti sociální péče má zajišťovat dočasnou ochranu před hmotnou a sociální nouzí. Životní minimum vyjadřuje společensky uznanou hranici příjmů občana (domácnosti), kterou lze zajistit souhrn statků a služeb k dočasnému

uspokojování základních potřeb na velmi skromné úrovni. Tato úroveň statků a služeb je považována za nezbytnou pro začlenění se do normálního života. Je tedy ochranou před dočasnou příjmovou nedostatečností na spodní hranici ještě přijatelné chudoby.

- 2) **Funkce sekundární** – V systému státní sociální podpory má být kritériem pro adresné poskytování dávek. Tato funkce je určena zákonem č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Část dávek státní sociální podpory se od 1. 1. 1996 poskytuje v závislosti na poměru faktického příjmu občana (společně posuzovaných osob domácnosti) a výše životního minima odpovídající posuzovaným osobám. Na poměru závisí jak vznik nároku na dávku, tak její výše (jedná se zejména o přídavek na dítě a sociální příspěvek).

Životní minimum a jeho násobky se využívají i k dalším účelům (stanovení závazků v občanských soudních sporech, např. výše alimentálních povinností, kritérium pro poskytnutí hypotečních úvěrů aj.). (Kolektiv autorů, 1997)

#### **4.5 Úroveň životního minima**

Úroveň částek životního minima v České republice umožňuje krýt rozsah a kvalitu životního standardu v pásmu mezi existenčním a sociálním minimem. Analýzy při přípravě zákona o životním minimu vycházely z toho, aby příjmová minima umožňovala krýt:

- 1) všechny tržně realizované okruhy spotřeby českých domácností, a to bez výdajů na pořizování a obnovu předmětů dlouhodobé spotřeby a na pořizování statků a služeb zbytného charakteru. Vyloučení výdajů na pořizování a obnovu předmětů dlouhodobé spotřeby znamená, že ochrana před hmotnou nouzí je oficiálním životním minimem zajišťována pouze dočasně. Pokud tedy příjmová nedostatečnost občanů není odstraněna zhruba do 12 až 18 měsíců, musí být použity další prostředky sociální ochrany (jednorázové výpomoci na obnovu předmětů dlouhodobé potřeby, naturální pomoc aj.). Potřebná výše této doplňkové ochrany se odhaduje v rozsahu 10 až 15 % souhrnných částek oficiálního životního minima;
- 2) úroveň běžné spotřeby (tj. spotřeby po redukci výdajů na dlouhodobé a zbytné potřeby) v rozsahu odpovídajícímu normativně stanovené racionální spotřebě (týká se tržně zaopatřovaných výživových potřeb) nebo poněkud snížené skutečné úrovni spotřeby nízkopříjmových, sociálně ekonomicky převažujících (modálních) skupin domácností (u výdajů na bydlení cca 70 až 80 % výdajů nízkopříjmových domácností)

užívajících nájemní byty, u výdajů na nepotravinářské výrobky a služby prakticky plnou úroveň běžných výdajů nízkopříjmových zaměstnaneckých domácností, u výdajů na finanční platby cca 60 % výdajů těchto domácností).

V souhrnu umožňují příjmová minima krýt výdaje a spotřebu zhruba na úrovni poloviny mediánu čistých příjmů českých domácností; v roce 1992 představovala (podle údajů mikrocensu) souhrnná částka životního minima domácnosti průměrného složení a velikostí cca 56 % středního čistého příjmu (mediánu) českých domácností. (Kolektiv autorů, 1997)

Úroveň částek životního minima je stanovena:

- jednotně pro všechny sociálně ekonomické skupiny občanů a domácností, nerozlišuje se tedy postavení dospělé osoby jako přednosta domácnosti, ekonomická aktivita dospělých, pohlaví či druh a forma bydlení;
- pro celé území státu (nerozlišuje se místo života domácnosti)

## 4.6 Vývoj konstrukce životního minima

### 4.6.1 Životní minimum do 31. 12. 2006

Souhrnné životní minimum domácností bylo v České republice až do konce roku 2006 co do úrovně a struktury utvářeno skladebnou metodou. Bylo stanoveno devět primárních částek (modulů) příjmových minim k:

- 1) zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb pět částek, a to čtyři pro děti podle věku (do 6 let, od 6 do 10 let, od 10 do 15 let, od 15 do 26 let pokud je dítě nezaopatřené ve smyslu příslušných právních úprav) a částku pro všechny další občany (viz. tabulka č. 3);

Tabulka č. 3: Měsíční částky životního minima v Kč k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb podle věku osoby platné do 31. 12. 2006

Osoba	Částka
dítě do 6 let	1 750 Kč
dítě od 6 do 10 let věku	1 950 Kč
dítě od 10 do 15 let věku	2 310 Kč
dítě od 15 do 26 let věku	2 530 Kč
dospělý	2 400 Kč

Pramen: Nařízení vlády č. 505/2005 Sb., o zvýšení částek životního minima

- 2) zajištění nezbytných nákladů na domácnost čtyři částky, a to podle počtu osob v domácnosti žijících (1,2,3 nebo 4, 5 a více osob, viz. tabulka č. 4).

**Tabulka č. 4: Měsíční částky životního minima v Kč k zajištění nezbytných nákladů na domácnost podle počtu členů domácnosti platné do 31. 12. 2006**

Typ domácnosti	Částka
domácnost jednotlivce	2 020 Kč
2 osoby v domácnosti	2 630 Kč
3-4 osoby v domácnosti	3 260 Kč
5 a více osob v domácnosti	3 660 Kč

Pramen: Nařízení vlády č. 505/2005 Sb., o zvýšení částek životního minima

Tato konstrukce životního minima vycházela z toho, že domácnost má své potřeby na obecnou správu a dále každý její člen má své individuální potřeby. S rostoucím počtem členů domácnosti se režijní náklady zvyšovaly, ne však proporcionálně, ale méně rychle, což odpovídalo realitě. Celkové životní minimum bylo tedy součtem všech částek na osobní potřeby jednotlivých členů domácnosti a jedné částky na společné potřeby.

#### **4.6.2 Životní minimum od 1. 1. 2007**

Od 1. 1. 2007 došlo k zásadní změně ve způsobu výpočtu životního minima, které má nově pouze jednu složku určenou na pokrytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby. Současně se zúžil počet věkových skupin dětí ze 4 na 3 a díky změně konstrukce životního minima došlo též k odpovídající úpravě parametrů pro stanovení nároků a výše dávek odvozených právě od životního minima.

#### **Částky životního minima od 1. 1. 2007 (platí i od 1. 1. 2008) v Kč za měsíc:**

- pro jednotlivce: 3126,-
- pro první osobu v domácnosti: 2880,-
- pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem: 2600,-
- pro nezaopatřené dítě ve věku
  - do 6 let: 1600,-
  - 6 až 15 let: 1960,-
  - 15 až 26 let (nezaopatřené): 2250,-

Částka životního minima na dítě je diferencovaná podle věku dítěte a počítá s tím, že základní potřeby dítěte rostou s jeho věkem. (A. Vančurová, 2002)

**Částka existenčního minima od 1. 1. 2007 (platí i od 1. 1. 2008) v Kč za měsíc:**

- existenční minimum 2020,-

**Tabulka č. 5: Příklady měsíčních částek životního minima v Kč u různých typů domácností platné od 1. 1. 2007**

<b>jednotlivec</b>	<b>3126</b>
<b>2 dospělí</b>	$2880 + 2\ 600 = 5\ 480$
<b>1 dospělý, 1 dítě ve věku 5 let</b>	$2\ 880 + 1\ 600 = 4\ 480$
<b>2 dospělí, 1 dítě ve věku 5 let</b>	$2\ 880 + 2\ 600 + 1\ 600 = 7\ 080$
<b>2 dospělí, 2 děti ve věku 8 a 16 let</b>	$2\ 880 + 2\ 600 + 1960 + 2250 = 9\ 690$
<b>2 dospělí, 3 děti ve věku 5, 8 a 16 let</b>	$2\ 880 + 2\ 600 + 1\ 600 + 1960 + 2250 = 11\ 290$

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí

#### 4.7 Společně posuzované osoby

- rodiče a nezaopatřené nezletilé děti,
- manželé,
- rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami,
- jiné osoby, které společně užívají byt, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby.

Společně posuzovanými osobami jsou také osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních (včetně dobrovolnické služby), zdržují mimo byt.

#### 4.8 Započitatelné příjmy

S částkou životního minima se porovnávají všechny čisté peněžní příjmy jednotlivce nebo společně posuzovaných osob (z pracovní činnosti, z podnikání, z kapitálového majetku, z pronájmu, důchody, dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory a ostatní sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, výživné, atd.) s výjimkou:

- příspěvku na bydlení, doplatku na bydlení nebo jednorázových sociálních dávek,

- příjmů z prodeje nemovitostí a odstupného za uvolnění bytu, které byly použity k úhradě nákladů na uspokojení bytové potřeby,
- náhrady škod a finančních prostředků na odstranění následků živelní pohromy,
- peněžní výpomoci obětem trestné činnosti,
- sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem,
- podpory z prostředků nadací a občanských sdružení,
- stipendií,
- odměn za darování krve,
- daňového bonusu,
- příspěvku na péči (v okruhu společně posuzovaných osob),
- té části sociálního příplatku nebo příspěvku na úhradu potřeb dítěte, který náleží ze zdravotních důvodů,
- dávek sociální péče poskytovaných ze zdravotních důvodů,
- zvláštního příspěvku k důchodu pro účastníky národního boje za vznik a osvobození Československa.

#### **4.9 Valorizace částek životního minima**

Částky životního a existenčního minima jsou zvyšovány nařízením vlády, čímž zůstává zachována jejich reálná úroveň. Vláda je zmocněna zvyšovat částky životního a existenčního minima vždy od 1. ledna na základě skutečného vývoje spotřebitelských cen, pokud nárůst nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby přesáhne ve stanoveném rozhodném období 5 %. Životní a existenční minimum může vláda za mimořádných okolností zvýšit také mimo termín pravidelné valorizace.

## 5 Spotřební výdaje domácností a jejich rozbor

Jak již bylo řečeno v úvodu práce, k analyzování progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro různé příjmové skupiny domácností bude použito údajů o průměrném měsíčním spotřebním vydání na osobu vybraných typů domácností ze statistiky rodinných účtů z období 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008, která nabízí celkem osm příjmových skupin domácností včetně údajů o spotřebě za průměrnou českou domácnost, a to v celkovém členění na 12 skupin spotřebních vydání a jejich položky. Z těchto položek bude následně nutné u některých ze skupin spotřebních vydání vytvořit jednotlivé podskupiny dle potřeb budoucích výpočtů daňového zatížení. Vzhledem k omezenému rozsahu práce budou podrobněji rozebírány spotřební výdaje celkem u tří příjmových skupin domácností, přičemž volba těchto skupin domácností (viz. níže) bude zdůvodněna v metodické části práce.

### 5.1 Spotřební výdaje průměrné české domácnosti

Tabulka č. 6: Spotřební výdaje průměrné české domácnosti v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí r. 2007 a 2008 a jejich absolutní rozdíl v Kč

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2007	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2008	Absolutní rozdíl v Kč
Spotřební vydání celkem	8 030	8 649	618
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	1 604	1 774	170
2. Alkoholické nápoje, tabák	214	229	15
Alkoholické nápoje	108	112	4
Tabák	106	117	11
3. Odívání a obuv	377	396	19
4. Bydlení, voda, energie, paliva	1 707	1 763	56
Nájemné z bytu	363	405	42
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	1 229	1 233	4
Vodné a stočné	115	125	10
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	527	586	59
6. Zdraví	201	264	63
7. Doprava	879	903	24
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	425	393	-32
Pohonné hmoty a oleje	320	362	42
Dopravní služby	134	148	14
8. Pošty a telekomunikace	390	422	32
9. Rekreace a kultura	777	844	67
10. Vzdělávání	62	73	11
11. Stravování a ubytování	407	448	41
12. Ostatní zboží a služby	885	947	62

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Průměrná česká domácnost vynaložila v 1. čtvrtletí roku 2007 v průměru na osobu za měsíc nejvíce peněžních prostředků za bydlení, vodu, energie a paliva, další významnou skupinu spotřebních vydání v její útratě pak tvořily potraviny a nealkoholické nápoje a za zmínku též stojí výdaje za ostatní zboží a služby. Ve stejném období roku 2008 potom tento typ domácnosti nejvíce utrácel za potraviny a nealkoholické nápoje, jinak zůstalo pořadí nejvýznamnějších skupin spotřebních vydání nezměněné. V obou sledovaných obdobích byla průměrná česká domácnost ochotna vydávat nejméně peněz za vzdělávání.

Největší absolutní nárůst výdajů oproti loňskému období byl zaznamenán u potravin a nealkoholických nápojů, dále u rekreací a kultury, které v těsném závěsu následovaly výdaje za zdraví. Naopak nejmenší absolutní nárůst výdajů souvisel s již zmíněnou skupinou spotřebních vydání za vzdělávání.

## 5.2 Spotřební výdaje domácností zaměstnanců bez dětí

Tabulka č. 7: Spotřební výdaje domácností zaměstnanců bez dětí v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí r. 2007 a 2008 a jejich absolutní rozdíl v Kč

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2007	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2008	Absolutní rozdíl v Kč
Spotřební vydání celkem	10 913	11 861	948
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	1 974	2 098	124
2. Alkoholické nápoje, tabák	336	369	33
Alkoholické nápoje	152	160	8
Tabák	184	209	25
3. Odívání a obuv	490	516	26
4. Bydlení, voda, energie, paliva	2 393	2 482	89
Nájemné z bytu	595	626	31
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	1 653	1 693	40
Vodné a stočné	145	163	18
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	723	984	261
6. Zdraví	252	328	76
7. Doprava	1 285	1 373	88
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	631	643	12
Pohonné hmoty a oleje	472	523	51
Dopravní služby	182	207	25
8. Pošty a telekomunikace	520	571	51
9. Rekreace a kultura	1 018	1 088	70
10. Vzdělávání	50	49	-1
11. Stravování a ubytování	504	567	63
12. Ostatní zboží a služby	1 368	1 436	68

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet



Jak naznačuje výše uvedená tabulka, v prvním čtvrtletí roku 2007 utratily bezdětné domácnosti zaměstnanců v průměru na osobu za měsíc nejvíce peněžních prostředků stejně tak jako průměrná česká domácnost za bydlení, vodu, energie a paliva, dále za potraviny a nealkoholické nápoje a také za ostatní zboží a služby, což bylo typické pro jejich spotřební chování i ve stejném období o rok později. Téměř všechna jejich vydání převýšila spotřebu průměrné české domácnosti s výjimkou vzdělávání, za které byl tento typ domácností ochoten zaplatit nejméně peněz v obou srovnávaných obdobích, a to dokonce s meziročním úbytkem.

Největší absolutní nárůst výdajů oproti loňskému období byl zaznamenán u skupin spotřebních vydání za bytové vybavení, zařízení domácností a opravy, dále za potraviny a nealkoholické nápoje a v neposlední řadě za bydlení, vodu, energie a paliva. Naopak absolutní pokles výdajů vykazala již podle očekávání skupina spotřebních vydání za vzdělávání.

### 5.3 Spotřební výdaje domácností s dětmi s minimálními příjmy

Tabulka č. 8: Spotřební výdaje domácností s dětmi s minimálními příjmy v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí r. 2007 a 2008 a jejich absolutní rozdíl v Kč

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2007	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2008	Absolutní rozdíl v Kč
Spotřební vydání celkem	4 078	4 278	200
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	1 049	1 176	127
2. Alkoholické nápoje, tabák	84	85	1
Alkoholické nápoje	32	27	-5
Tabák	52	58	6
3. Odívání a obuv	184	164	-20
4. Bydlení, voda, energie, paliva	1 111	1 220	109
Nájemné z bytu	262	349	87
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	748	761	13
Vodné a stočné	101	110	9
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	169	154	-15
6. Zdraví	69	97	28
7. Doprava	237	228	-9
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	25	22	-3
Pohonné hmoty a oleje	116	113	-3
Dopravní služby	96	93	-3
8. Pošty a telekomunikace	211	237	26
9. Rekreace a kultura	288	287	-1
10. Vzdělávání	52	45	-7
11. Stravování a ubytování	256	240	-16
12. Ostatní zboží a služby	368	345	-23

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Domácnosti s dětmi s minimálními příjmy vydávali v 1. čtvrtletí roku 2007 v průměru na osobu za měsíc nejvíce peněžních prostředků opět za stejné skupiny spotřebních vydání jako průměrná česká domácnost a domácnosti zaměstnanců bez dětí (bydlení, voda, energie, paliva, potraviny a nealkoholické nápoje a ostatní zboží a služby) a vzor jejich spotřebního chování zůstal zachován i ve stejném období následujícího roku. Žádná ze skupin jejich spotřebních vydání nedosáhla ani zdaleka úrovně spotřeby průměrné české domácnosti, z čehož vyplývá, že i přes veškeré podpory státu mají rodiny s dětmi s minimálními příjmy velice nízkou životní úroveň. Nejméně peněz utrácel tento typ domácností v obou sledovaných obdobích za vzdělávání, a to též ve shodě se zaměstnaneckými bezdětnými domácnostmi s vykázaným meziročním úbytkem.

Největší absolutní nárůst výdajů oproti loňskému období byl zaznamenán u potravin a nealkoholických nápojů, u bydlení, vody, energií a paliv a poslední významnější změnou prošla skupina spotřebních vydání za zdraví. Naopak absolutní pokles výdajů souvisel celkem se sedmi skupinami spotřebních vydání, z nichž nejradikálnějším úbytkem utrpěly výdaje za ostatní zboží a služby.

## **6 Daňové zatížení domácností**

### **6.1 Definice a základní rozdělení daní**

Daň je definována jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmu), nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. při každém převodu nemovitosti). (K. Kubátová, 2006)

Vlády uvalují daně na konkrétní určené poplatníky. Mohou to být daně z důchodu, daně ze spotřeby nebo daně z majetku. Samotnou daň fyzicky odvede poplatník, což ovšem samo o sobě neznamena, že by daň platil čistě ze svých prostředků, jinými slovy, že by se po uvalení daně právě o výši daně snížil jeho disponibilní důchod a spotřeba. Poplatník má totiž určité možnosti, jak do placení této daně zapojit ostatní subjekty, s nimiž je nějakým způsobem spojena jeho ekonomická činnost. (P. David, 2007)

V této souvislosti lze hovořit především o daních nepřímých, a to zejména o daních ze spotřeby, u nichž bývá daň přenesena prostřednictvím zvýšení ceny zboží nebo služby na konečného spotřebitele. Daně důchodové, především daň z příjmů fyzických osob, byly počínaje rokem 2008 novelizovány, kdy kromě ostatních změn vstoupila v platnost nově zavedená hromadná sazba daně, která dnes činí 15 % pro všechny skupiny poplatníků a je navíc počítána ze superhrubé mzdy (hrubá mzda navýšená o 35 %). V souvislosti s tímto krokem muselo nutně dojít k navýšení částek slev na dani, aby domácnosti s dětmi a minimálními příjmy nebyly zatíženy vyšším daňovým břemenem (sazba daně z příjmů pro tyto skupiny domácností činila do konce roku 2007 12 % z hrubé mzdy). Daně důchodové jsou spolu s daněmi z majetku řazeny mezi daně přímé, a protože jejich zkoumání není stěžejním cílem této práce, nebudou již podrobněji rozebírány.

### **6.2 Charakteristika daní ze spotřeby**

Daně ze spotřeby, které zahrnují především daň z přidané hodnoty a vlastní spotřební daně, patří mezi fiskálně nejvýznamnější a z historického hlediska nejstarší formy daně. O významné roli daní ze zboží a služeb svědčí i podíl výnosů těchto daní na celkových příjmech veřejných rozpočtů, na celkových daňových příjmech nebo na HDP. Z časových řad lze sledovat rostoucí trend ve výnosu daní ze spotřeby. To může být důkazem záměru vlád

přesouvat daňové zatížení z daní důchodových na daně ze spotřeby, což bývá např. ospravedlňováno tím, že právě tyto daně nevedou k poklesu pracovní aktivity, anebo že je jejich výběr efektivnější. Ne jinak tomu bylo v roce 2008 v České republice, kdy zavedení hromadné neboli rovné sazby daně z příjmů fyzických osob ve výši 15 % a snížení daně z příjmů právnických osob na 21 % (tyto sazby by měly klesat i v následujících letech) bylo z části vykompenzováno zvýšením snížené sazby DPH z 5 % na 9% (viz. podkapitola 6.4 o DPH).

Daně ze spotřeby lze klasifikovat na základě různých kritérií jako daně nepřímé, běžné, in rem, všeobecné (daně z prodejů) a selektivní nebo ad valorem a jednotkové.

- Všeobecně se předpokládá, že **nepřímou** daň přesouvá subjekt (např. výrobce) na jiný subjekt, zejména na kupujícího, na rozdíl od daní přímých, které jsou primárně ukládány na jednotlivce nebo domácnosti, jenž jsou konečnými poplatníky této daně.
- Předmětem daní ze spotřeby je toková veličina, a proto jsou nazývány daněmi **běžnými**. Na rozdíl od daní osobních, u nichž lze uplatnit princip platební schopnosti, jsou daně ze spotřeby obvykle konstruovány tak, že nezohledňují platební schopnost poplatníka, resp. domácnosti.
- Daně ze spotřeby jsou daně **in rem**, které se ukládají na činnosti nebo objekty. Nejsou tedy ukládány na jedince, protože není nutné změřit schopnost poplatníka platit daň, ale na firmy, tj. výrobce či prodejce.
- **Všeobecné** daně ze spotřeby (obecné daně z prodeje) jsou uvaleny více méně na všechny statky včetně služeb, tedy na téměř všechny transakce prováděné ekonomickými subjekty.
- **Selektivní** daně ze spotřeby jsou uvalovány na konkrétní druhy statků, především na zboží. Obecně jde o statky s nízkou cenovou elasticitou poptávky, nebo o statky, jejichž spotřebu vláda daněmi reguluje.

Daně ze spotřeby lze rozlišit podle vymezení základu daně na daně ad valorem a daně jednotkové (neboli specifické či akcízi). U daně ad valorem je základ daně vyjádřen hodnotově, tj. jako cena zboží či služby nebo hodnota prodeje (obratu), a daň je potom stanovena jako podíl (procento) základu. Pro většinu selektivních daní ze spotřeby platí, že

základ daně je vyjádřen v jednotkách zboží (tj. kusech nebo jiných měřicích jednotkách, např. v litrech). Daň je potom stanovena pevně na jednotku základu. (Kolektiv autorů, 2007)

### **6. 3 Selektivní spotřební daně**

Spotřební daně z vybraných druhů zboží, tzv. akcízy, patří mezi nejstarší daně vůbec. V průběhu tisíciletí i staletí proběhly v předmětu daně, stejně tak jako v sazbách daně, značné změny. Dnes se jedná o několik druhů výrobků a služeb převážně z jednotky produkce, zdaňovaných velmi vysokými sazbami. Hlavními daněmi ze spotřeby jsou daně z tabáku, alkoholických nápojů a motoristických potřeb, jako je benzín, a daně z energetických produktů. Vysoké sazby daně spolu s nízkou elasticitou spotřeby činí z těchto daní významný výnos veřejného rozpočtu.

Výnosnost spotřebních daní je ještě umocněna technikou zajištění daně z přidané hodnoty, vzhledem k tomu, že všeobecná spotřební daň je vypočítávána z ceny včetně spotřební daně. (K. Kubátová, 2006)

#### **6.3.1 Důvody pro existenci selektivních spotřebních daní**

V současnosti se uvádějí dva základní důvody pro zdanění vybraných druhů zboží a služeb:

- odrazování společnosti od škodlivé spotřeby
- zdroj peněz státní pokladny

První důvod lze považovat za určitou formou tzv. výchovného působení, kdy lidé mají být prostřednictvím daní odrazováni od škodlivých návyků, nebo jakýsi způsob pokuty, jenž má umožnit úhradu zvýšených nákladů společnosti (např. léčba nemocných kuřáků).

Druhým důvodem je výnosově silná a stabilní pozice této daně, která umožňuje vládě zachovat rozsah výdajů.

Tyto dva argumenty však stojí ve vzájemném rozporu. Jestliže má vysoká daň odrazovat lidi od spotřeby vybraného zboží, není možné, aby zároveň byla výnosově stabilní. Výzkumy ukazují, že poptávka po alkoholu a tabáku není zcela neelastická, vysoká daň tedy může konzumenty od spotřeby těchto druhů zboží částečně odradit, což by mohlo ohrozit i saldo veřejného rozpočtu. Názory na selektivní spotřební daně dnes nejsou ani z jiných úhlů pohledů včetně jejich fiskální významnosti jednoznačné.

### 6.3.2 Nevýhody selektivních spotřebních daní

U selektivních daní ze spotřeby lze zejména upozornit na dva problematické důsledky daně:

- Distorzní působení selektivní daně, což vede k neefektivní alokaci zdrojů v ekonomice. Selektivní spotřební daně mění relativní ceny zdaněných a nezdaněných statků, což v případě nenulové elasticity poptávky a nabídky vyvolává substituci u spotřebitelů a výrobců. Substituční efekt u těchto daní však může mít i pozitivní charakter tím, že sníží nadspotřebu umožněnou nezahrnutím negativních externalit do ceny výrobků (např. náklady na zdravotní péči vyvolanou nadměrnou konzumací alkoholu).
- Regresivní dopad daně neboli vyšší daňové břemeno u poplatníků s nižšími důchody. To vyplývá ze skutečnosti, že spotřeba např. ropy či tabáku není proporcionální důchodům poplatníků, nýbrž je na ni z nižších důchodů určen vyšší podíl.

Selektivní spotřební daně, ukládané jako jednotkové, nejsou z hlediska inflace považovány za nebezpečné. S růstem cen daň totiž zůstává nominálně konstantní, a tak vlastně působí protiinflačně, na rozdíl od daní ad valorem, kde se inflační růst týká i daně. (K. Kubátová, 2006)

### 6.3.3 Výnosnost selektivních spotřebních daní

System selektivních spotřebních daní tvoří v České republice od roku 1993 pět skupin výrobků. Tyto skupiny se jako takové v průběhu dalších let nezměnily, přesto však v rámci každé skupiny k určitým změnám došlo. Některé výrobky se do skupin nově zařadily (např. bionafta, těžké topné oleje, některé byly po čase z předmětu vyňaty (např. šňupavé a žvýkácké tabáky) a některé prošly jak procesem vyřazení, tak i procesem znovu začlenění (např. révové víno).

Význam nepřímých daní pro ekonomiku a veřejné rozpočty vyplývá z jejich podílu na hrubém domácím produktu a na celkových daňových výnosech. (K. Kubátová, 2005)

Na celkovém čistém výnosu selektivních spotřebních daní v ČR jednoznačně dominuje daň vybíraná z **minerálních olejů** – v průměru zajišťuje přibližně 2/3 celkového výnosu spotřebních daní, ale i přesto má její podíl v posledních letech mírně klesající tendenci, do

čehož se určitým způsobem promítá zejména zvyšování sazeb této daně u základních komodit (např. benzín).

Dlouhodobě vyrovnanější pozici zastávají s velkým odstupem v pořadí druhé **tabákové výrobky**, kdy spotřební daň z nich vybíraná v průměru tvoří přibližně 1/5 celkového výnosu spotřebních daní. Nárůst této daně v posledních letech je dán zejména postupným zvyšováním sazby daně s cílem dosáhnout její minimální unijní úrovně, tak i zintenzivněním kontrol stánkového prodeje pašovaných cigaret.

**Lih**, jako třetí v pořadí se v průměru podílí na celkovém výnosu spotřebních daní okolo 10 % s tím, že pozvolný klesající trend lze přisoudit především snížení odbytu lihovin a jejich substituci vínem.

Výnos spotřební daně **z piva** osciluje v průměru kolem 5 % na celkovém výnosu spotřebních daní a v podstatě rok od roku vykazuje mírně klesající tendenci, na čemž se kromě spotřeby podílí i snížená výroba některých producentů a jejich přeřazení do skupiny tzv. malých nezávislých pivovarů.

Nejmenší výnos plyne ze zdanění **vína**, kdy hodnota spotřební daně dosahuje v průměru okolo 1 % na celkovém výnosu a její klesající trend v posledních letech lze přisoudit zejména převažující produkci réвовých vín na úkor šumivých, u nichž také došlo v posledních letech ke snížení výroby.

Největší roli ve výnosu spotřebních daní zaujímá zdanění minerálních olejů a tabákových výrobků. Vzhledem k tomu, že „základní“ komodity v těchto skupinách (benzín, nafta, cigarety, tabák) patří mezi spotřebitelsky nejpoptávanější zboží, lze předpokládat, že pohyb sazeb spotřebních daní, resp. jejich zvyšování bude významným prvkem v celkovém zatížení spotřebitelského koše. (Kolektiv autorů, 2007)

#### **6.3.4 Harmonizace selektivních spotřebních daní**

Selektivní spotřební daně jsou v zemích Evropské unie stejně tak jako jiné vybrané daně harmonizovány, neboť se promítají do cen a mohly by se tak stát překážkou volného obchodu mezi státy Unie. Harmonizovány jsou především předměty daní, jejich základy a sazby, ale též daňová administrativa. Podle direktiv nesmí v členských zemích existovat jiné selektivní spotřební daně než daň z minerálních olejů a energetických produktů, tabáku, alkoholu, piva a vína. Do výjimky lze zařadit pouze ty daně, které nejsou překážkou volnému obchodu a nevyžadují tedy hraniční kontroly nebo jinou úpravu daňového systému. Harmonizace základu daně je zajištěna prostřednictvím klasifikace Jednotného celního sazebníku a sazby

jsou harmonizovány stanovením minimálních výší, s účinností od 1. 1. 1993. Obtížnost dohod o harmonizaci selektivních spotřebních daní v EU dokumentují některé minimální sazby v nulové výši.

## **6.4 Daň z přidané hodnoty**

Ve spotřebním zdanění je největší změnou posledních desetiletí masové zavádění daně z přidané hodnoty v zemích s vyspělou tržní ekonomikou a v 90. letech také v postkomunistických zemích. Komise Evropské unie stanovila daň z přidané hodnoty jako jednu z podmínek členství, a to rovněž ovlivňuje státy aspirující na členství a posiluje zastánce této daně v ostatních zemích. (K. Kubátová, 2006)

Daň z přidané hodnoty je neduplicitní daní, pro kterou je charakteristické, že se konečná hodnota výrobku zdaňuje po částech, tzn., že na každém stupni výroby nebo prodeje výrobku je zdaněna ta část konečné hodnoty, která byla na tomto stupni výrobcem nebo prodejcem přidána. Postihuje až na výjimky všechny výdaje spotřebitelů.

Právě proto, že se jedná o zdanění postihující spotřebu, má ve svém důsledku daň z přidané hodnoty dopad na všechny sociální vrstvy domácností včetně těch nejchudších.

V České republice byla daň z přidané hodnoty zavedena v roce 1993, kdy v souvislosti s tímto krokem došlo k celkovému nárůstu spotřebitelských cen o 20,8 %, z čehož je zhruba jedna polovina přisuzována jednorázovému zvýšení cen v důsledku daně a považuje se za neinflační cenový růst a přibližně desetiprocentní inflace je pak přisuzována ostatním faktorům.

### **6.4.1 Sazby daně z přidané hodnoty**

Jen málokterá země používá pouze jednu sazbu daně, a to i přes to, že je tento systém nesporně méně náročný oproti systému se dvěma a více sazbami. Důvody pro existenci více sazeb daně bývají čistě praktické, například služby, které mohou dani snáze uniknout, mívají nižší sazbu – jejich poskytovatelé jsou potom ochotnější platit daň, naopak s růstem daně roste i jejich snaha po daňovém úniku.

Podstatnějším z důvodů pro rozlišení sazeb daně je snaha o snížení regresivnosti dopadu daně. Proto jsou zejména předměty a služby základní potřeby zatíženy nižší sazbou daně a v některých zemích dokonce existují i vyšší sazby na luxusní statky.



V České republice byly již od samého počátku existence daně z přidané hodnoty (rok 1993) zavedeny dvě sazby, a to jedna základní, která nyní činí devatenáct procent a druhá snížená, jejíž hodnota dosahuje od 1. 1. 2008 devíti procent. Snížené sazby daně se uplatňují pouze u zboží uvedeného v příloze č. 1 a u služeb uvedených v příloze č. 2 zákona o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů a pomáhají státu realizovat jeho základní funkce – sociální, cenovou, zdravotní, kulturní a vzdělávací. Této sazbě podléhají např. základní potraviny, dětské pleny, zdravotnické pomůcky, knihy, noviny atd. Obě dvě sazby daně se v průběhu posledních 15 let několikrát změnilly, jejich vývoj znázorňuje následující tabulka.

Tabulka č. 9: Vývoj sazeb daně z přidané hodnoty v ČR v letech 1993 – 2008 v %

Období	Základní sazba daně v %	Snížená sazba daně v %
1993 - 1995	23	5
1995 - 2004	22	5
2004 - 2007	19	5
2008	19	9

Pramen: Zákon o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb. ve znění předpisů let 1993 – 2008

#### 6.4.2 Osvobození od daně z přidané hodnoty

Ze zdanění jsou často vyloučeny prodeje vybraných druhů zboží nebo služeb. V České republice existují dvě skupiny osvobozených plnění, a to:

##### 1) bez nároku na odpočet

- např. poštovní služby, rozhlasové a televizní vysílání, finanční činnosti, výchova a vzdělávání, zdravotnické služby, sociální pomoc atd.

##### 2) s nárokem na odpočet daně

- např. vývoz zboží, dodání zboží do jiného členského státu atd.

#### 6.4.3 Výhody a nevýhody daně z přidané hodnoty

Ve prospěch daně z přidané hodnoty jsou uváděny mnohé argumenty, zdůrazňuje se především:

**Neutralita** – podíl daně v konečné spotřebitelské ceně je stejný ve všech výrobcích a službách se stejnou sazbou. Daň je neutrální vzhledem k volbě spotřebitelů i výrobců a umožňuje tedy zdanit spotřebu domácností s vyloučením výrobních inputů.

**Možnost zdanit služby** – daň z přidané hodnoty jednoznačně zvyšuje úspěšnost zdanění služeb, u nichž obecně existuje větší pravděpodobnost daňových úniků. Selhává pouze v případech, kdy je obtížná sama identifikace přidané hodnoty, jako jsou např. finanční služby, které jsou proto vyňaty z předmětu daně.

**Výhodnost pro mezinárodní obchod** – především v posledních desetiletích, v souvislosti s rozvojem mezinárodního obchodu, roste význam omezení daňových distorzí v mezinárodním obchodu u daně z přidané hodnoty.

**Odolnost proti daňovým únikům** – systém refundací daně na základě evidence o dani zaplacené z inputů snižuje daňové úniky, protože plátce daně řadí do koloběhu, v němž má každý zájem na potvrzení o zaplacení daně v ceně zboží. Dodavatelé jsou si vědomi, že o jejich zdanitelných vstupech a výstupech existují doklady, k nimž má finanční úřad přístup.

**Spolehlivost výnosů pro stát** – obecně lze říci, že daň z přidané hodnoty umožňuje dosáhnout vyšších výnosů ze zdanění spotřeby. Právě z tohoto důvodu byla daň v mnoha zemích zavedena nebo se o ní uvažuje.

Některé státy se však i přes veškeré výhody této daně jejímu zavedení stále brání, a to především z následujících důvodů:

**Náročnost přechodu na novou daň** – Přechod na daň z přidané hodnoty je proces administrativně a politicky velmi náročný a k jeho prosazení je i v zemích se stabilizovanou ekonomikou zapotřebí velmi silných politických tlaků.

**Administrativní nákladnost fungování daně** - administrativa daně z přidané hodnoty je náročná jak pro plátce, tak i pro stát, což vyplývá především ze dvou základních důvodů: prvním je množství plátců a druhým je náročnost účtování. Přesto je však v České republice plátců daně zhruba čtvrtina všech stávajících podnikatelských subjektů.

**Obavy ze zvýšení inflace** – tyto obavy vyplývají především ze zvýšení spotřebitelských cen po zavedení daně z přidané hodnoty. Je problematické oddělit od sebe efekt růstu cen v důsledku daně a efekt růstu cen v důsledku jiných faktorů, jelikož daň se projevuje různě v rozdílných podmínkách různých zemí. Provedené výzkumy však naznačují, že hrozba inflace není příliš opodstatněná.

Jednou z příčin stability DPH v systému daní je nepochybně to, že hlavní argument proti ní – složitost – již není ve světě elektronických médií důležitý. (K. Kubátová, 2006)

#### 6.4.4 Harmonizace daně z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je v zemích EU jedinou přípustnou všeobecnou daní ze spotřeby. Její harmonizace vychází ze 6. direktivy z roku 1977, nicméně pravidla pro základ daně i pro sazby se několikrát revidovala a návrhy se měnily. Harmonizovaným základem daně z přidané hodnoty je každý prodej zboží a služeb, s výjimkou prodeje, u nichž lze základ daně určit jen velmi obtížně (např. finanční a právní služby). Od zavedení jednotného trhu roku 1993 platí v zemích EU přechodný režim a administrativa daní je vykonávána stejným úřadem bez ohledu na to, zda jde o dovoz nebo o domácí plnění, navíc byl vytvořen systém, který umožňuje výměnu vybraných informací jako např. registračních čísel subjektů.

V roce 1991 byly odsouhlaseny minimální limity pro sazby daně. O roku 1993 je povolena jedna základní sazba o minimální výši 15 % a nejvýše dvě snížené minimálně 5 %, které je možné ukládat pouze pro zboží a služby kulturní a sociální povahy, např. léky, potraviny, knihy apod. Aby toto opatření bylo možno schválit, udělila Evropská komise na přechodné období některým státům výjimky. (Kolektiv autorů, 2002)

Aktivita orgánů EU k harmonizaci daně z přidané hodnoty je značná, avšak výsledky jsou prozatím skromnější, o čemž svědčí např. variační rozpětí základní sazby daně, které se v jednotlivých členských zemích pohybuje od 15 do 25 %.

#### 6.5 Ekologické daně

Ekologické daně jsou součástí širší skupiny daní nápravných. Negativní externalitou je znečištění, jehož odstranění samozřejmě něco stojí. Výrobci ani spotřebitelé znečišťujících výrobků nemusí tyto náklady na trhu nést, proto se vyrábí více těchto výrobků a za nižší ceny. Úkolem ekologické daně je „internalizovat externality“, čili zahrnout je do nákladů na trhu. (K. Kubátová, 2006)

V České republice byly ekologické daně nově zavedeny v roce 2008 s tím, že se rozdělují na tři typy:

- Prvním je **daň z elektřiny**, jejímž plátcem bude dodavatel, který dodal elektřinu konečnému spotřebiteli. Základem daně je množství elektřiny v MWh a sazba daně

činí 28.30 Kč/MWh. Jedinou výjimkou, která je od daně osvobozená, je elektřina ekologicky šetrná.

- Druhou daní je **daň z pevných paliv**, kdy plátcem této daně je též dodavatel, který na daňovém území dodal pevná paliva konečnému spotřebiteli. Předmětem daně jsou pevná paliva, tj. černé i hnědí uhlí, koks a rašeliny a základ daně vychází z množství pevných paliv vyjádřeného v GJ spalného tepla v původním vzorku. Sazba daně činí 8.50 Kč/GJ v původním vzorku a od daně jsou osvobozena pevná paliva určená k výrobě elektřiny.
- Poslední ekologickou daní uplatňovanou v ČR je **daň ze zemního plynu a některých dalších plynů**. Podléhá jí dodavatel, který na daňovém území dodal plyn konečnému spotřebiteli. Předmětem daně je plyn určený pro pohon motorů (sazba 264,80 Kč/MWh), výrobu tepla (30,60 Kč/MWh) nebo pro stacionární motory, pro stroje používané při stavbách (30,60 Kč/MWh). Od daně je osvobozen zemní plyn určený pro výrobu tepla v domácnostech či v domovních kotelnách.

Přijetí ekologických daní je nevyhnutelně spjato s dalším podražováním elektrické energie a dá se očekávat i opětý nárůst cen pohonných hmot, což se díky stávajícím zásobám nemusí projevit ihned. Lze tedy říci, že i tyto daně mají určitý podíl na růstu spotřebních výdajů českých domácností v současném i budoucím období.

## 7 Metodika

Domácnost a život v ní má mnoho specifických podob a forem, prochází určitými vývojovými stádii, jako je např. narození, výchova a vzdělávání dětí, rozvod, domácnost po odchodu dětí z rodiny, přítomnost stárnoucích rodičů v domácnosti, zdravotní postižení, nezaměstnanost apod. Je tedy zřejmé, že v každé z nich existují různorodé životní podmínky, na základě již se odvíjí i její celkové čisté příjmy, které jsou následně vynakládány k různým účelům, z nichž ve většině domácností hraje největší roli především spotřeba.

Cílem této diplomové práce je analyzovat progresivitu dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro různé příjmové skupiny domácností, k jehož dosažení budou následně použity údaje o průměrném měsíčním spotřebním vydání na osobu vybraných typů domácností zjištěné ze statistiky rodinných účtů z období 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008, která nabízí dohromady 8 příjmových skupin domácností včetně údajů o spotřebě za průměrnou českou domácnost, a to v celkovém členění na 12 skupin spotřebních vydání a jejich položky. Z těchto položek byly již při rozboru příslušných výdajů v kapitole číslo 5 u některých ze skupin spotřebních vydání vytvořeny jednotlivé podskupiny pro potřeby budoucích výpočtů daňového zatížení. Vzhledem k omezenému rozsahu práce budou podobněji zkoumány celkem tři příjmové skupiny domácností, přičemž analýza daňových dopadů na jejich spotřební vydání bude prováděna v souladu s daňovými předpisy platnými jak ve výchozím (1.čtvrtletí roku 2007), tak v srovnávaném období (1. čtvrtletí roku 2008), mezi nimiž však došlo z hlediska daňové legislativy k významným změnám, a to především v oblasti daně z přidané hodnoty, kdy byla od 1. 1. 2008 zvýšena snížená sazba daně z 5 % na 9 %. Tato událost z části nepochybně přispěla ke zvýšené meziroční míře inflace a též se jistě projeví ve zjištěných výsledcích, které budou u každé z vybraných příjmových skupin domácností hodnoceny jednak samostatně, v rámci jednotlivých období, ale také vzájemně mezi sebou.

### 7.1 Volba příjmových skupin domácností

Volba příjmových skupin domácností se odvíjí především ze skutečností, které by mohly vést k zobecnění dosažených výsledků, což je jedním z cílových požadavků této práce. Kromě nezbytné analýzy spotřeby průměrné české domácnosti, jejíž výsledky vytvoří spolehlivý základ srovnání, bude tedy nejvhodnější dále zvolit takovou domácnost, která

vydává za spotřební položky absolutně nejvíce peněžních prostředků a na druhou stranu domácnost, která vydává za spotřební položky absolutně nejméně peněžních prostředků.

Pro konkrétní výpočty progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby budou tedy kromě údajů o spotřebě za průměrnou českou domácnost zpracovány také údaje o spotřebním vydání domácností zaměstnanců bez dětí (jako domácnost, která nejvíce utrácí za spotřební vydání) a třetí srovnávanou skupinu pak vytvoří domácnosti s dětmi s minimálními příjmy (jako domácnost, která nejméně utrácí za spotřební vydání).

Český statistický úřad vymezuje zvolené skupiny domácností takto:

**Domácnosti celkem** – obsahují údaje za všechny typy domácností zastoupené v populaci, kde váha jednotlivých skupin domácností odpovídá jejich podílu zjištěnému v Mikrocenzusu 2002.

**Domácnosti zaměstnanců** – jsou domácnosti s osobou v čele v pracovním nebo služebním poměru, která pracuje na základě pracovní smlouvy nebo na základě dohody, dále sem patří zaměstnanci pracující jako členové produkčních družstev, společníci s.r.o. a komanditisté komanditních společností, pokud pro společnost vykonávají práci na základě pracovní smlouvy a pobírají za ni odměnu, která je příjmem ze závislé činnosti. Domácnosti zaměstnanců jsou dále členěny na bezdětné a s dětmi.

**Domácnosti s dětmi s minimálními příjmy** – zahrnují všechny rodiny s dětmi, jejichž průměrné čisté peněžní příjmy ve sledovaném období nepřekročily hranici 2,0 násobku životního minima.

## 7.2 Skupiny spotřebních vydání

Statistika rodinných účtů rozčleňuje spotřebu vybraných typů domácností celkem na 12 skupin spotřebních vydání a jejich položky dle klasifikace CZ-COICOP. Předmětem této klasifikace je zařazení všech druhů individuální spotřeby podle účelu použití, kde výstupem jsou jednotlivé výdaje prezentovány jako měsíční průměry na jednoho člena domácnosti.

Pro účely konkrétních výpočtů progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby je nutné těmto skupinám spotřebních vydání, v některých případech i jejich vytvořeným podskupinám položek, přiřadit příslušné míry zdanění včetně selektivních spotřebních daní:

- 1. Potraviny a nealkoholické nápoje** – převážná většina položek v této skupině spotřebních vydání podléhá snížené sazbě DPH. Výjimku tvoří pouze maso korýšů, měkkýšů, vybrané druhy cukrovinek a koření. Podíl výdajů na tyto položky je však minimální, proto bude pro zjednodušení tato spotřeba zanedbána a celá tato skupina zdaněna 5 procenty v 1. čtvrtletí roku 2007 a 9 procenty v 1. čtvrtletí roku 2008.
- 2. Alkoholické nápoje, tabák** – tato skupina spotřebních vydání je podrobena dvojímu zdanění (DPH a selektivní spotřební daně). Z hlediska daně z přidané hodnoty podléhají uvedené položky sazbě základní (19 %), celá skupina bude tedy zdaněna devatenácti-procentní sazbou. Pro účely výpočtu selektivních spotřebních daní je však nutné celkové výdaje podrobněji rozčlenit na podskupiny alkoholické nápoje a tabák. Metodika výpočtů těchto daní bude podrobněji rozebrána v následující části práce.
- 3. Odívání a obuv** – veškeré položky v této skupině spotřebních vydání jsou zdaněny základní sazbou DPH (19 %), s výjimkou dětských plen, které však statistika rodinných účtů podrobně nesleduje, proto bude celá tato skupina zdaněna devatenácti procenty.
- 4. Bydlení, voda, energie, paliva** – vzhledem k tomu, že tato skupina spotřebních vydání obsahuje položky s různou sazbou DPH nebo dokonce s nulovou mírou zdanění, je tedy nutné celkové výdaje rozdělit dohromady na tři podskupiny položek dle způsobu zdanění. První podskupinu výdajů bude tvořit nájemné z bytu, u něhož lze vycházet z předpokladu, že se nejedná o nájemní smlouvy uzavřené mezi plátcí s tím, že pronajatý např. byt bude používán k podnikání a že je tedy nájemné placené domácnostmi osvobozeno od daně, nebo je poskytováno bez daně neplátcí DPH. Druhá podskupina spotřebních vydání bude obsahovat výdaje za běžnou údržbu a drobné opravy bytu, za dodávku vody a jiné služby související s bydlením, dále za elektrickou a tepelnou energii, plyn a paliva, kde převážná většina položek podléhá základní sazbě DPH (19 %), proto bude pro zjednodušení celá tato podskupina zdaněna devatenácti procenty. Třetí podskupinou vydání související s bydlením bude vodné a stočné, které se ve statistice rodinných účtů sleduje dohromady, protože úhrada za tyto služby se předepisuje společně. I daňový přístup je jednotný: obě služby podléhají snížené sazbě DPH, budou tedy v 1. čtvrtletí roku 2007 zdaněny pěti procenty a v 1. čtvrtletí roku 2008 devíti procenty.

- 5. Bytové vybavení, zařízení, opravy** – položky v této skupině spotřebních vydání zahrnují kromě zboží zatíženého základní sazbou DPH (19 %) také služby, např. instalace domácích spotřebičů, opravy nábytku atd., kde většina z nich podléhá též základní sazbě, je tedy možné celou tuto skupinu zdanit devatenácti procenty.
- 6. Zdraví** – tato skupina spotřebních vydání obsahuje jak zboží či služby osvobozené od DPH, tak zdaňované převážně sníženou sazbou DPH. Lze tedy vycházet z předpokladu, že se různé míry daňového zatížení vykompenzují a tedy celé této skupině přiřadit sníženou sazbu DPH. V 1. čtvrtletí roku 2007 tedy pětiprocentní míru zdanění a v 1. čtvrtletí roku 2008 devítiprocentní sazbu.
- 7. Doprava** – na základě toho, že i tato skupina spotřebních vydání zahrnuje položky podléhající různým daňovým sazbám včetně selektivních spotřebních daní, je tedy nutné celkovou sumu výdajů opět rozdělit do tří podskupin položek dle způsobu zdanění. První podskupinou položek budou výdaje za nákup a provoz osobních dopravních prostředků, které podléhají různým sazbám DPH, ale v rámci zjednodušení a nedostupnosti příslušných údajů bude uvažována základní sazba DPH (19 %) pro celou tuto podskupinu. Druhou podskupinu vytvoří výdaje za pohonné hmoty a oleje, které jsou kromě základní sazby DPH (19 %) zatíženy také selektivní spotřební daní. Postup jejího výpočtu bude podrobněji rozebrán v následující části práce. Poslední definovanou podskupinou budou dopravní služby, které mohou jednak zahrnovat výdaje za tuzemskou dopravu, která je zdaněna sníženou sazbou DPH, ale také výdaje za mezinárodní dopravu, která je osvobozena od daně. Lze ale vycházet z předpokladu, že tuzemská přeprava v celkových výdajích za cestování převažuje a celou tuto podskupinu položek tedy zatížit v 1. čtvrtletí 2007 pětiprocentní sazbou a v 1. čtvrtletí roku 2008 devítiprocentní sazbou.
- 8. Pošty a telekomunikace** – největší podíl na celkových výdajích této skupiny spotřebních vydání tvoří telefonické a telefaxové zařízení a služby, které podléhají základní sazbě DPH (19 %). Kromě nich se zde vyskytuje také položka poštovní služby, která je osvobozena od DPH, ale vzhledem k tomu, že její podíl na celkových výdajích je minimální (do 15 Kč v průměru na osobu domácnosti), bude pro zjednodušení tato spotřeba zanedbána a celá tato skupina zdaněna devatenácti procenty.



- 9. Rekreační a kultura** – spektrum náplní položek této skupiny spotřebních vydání je široké: od audiovizuálního zařízení a vybavení přes rekreaci, hračky, sportovní vybavení a služby, herny, loterie, rozhlas a televizi sem patří i papírenské zboží. Z toho vyplývá, že ani sazby DPH nemohou být jednotné, proto asi bude v rámci určitého zjednodušení nejrozumnější, rozdělit celkové výdaje této skupiny na dvě stejné poloviny, z nichž jedna bude zdaněna základní sazbou DPH (19 %) a druhá sníženou sazbou DPH (ve výchozím období 5 % a ve srovnávaném období 9 %).
- 10. Vzdělávání** – do této skupiny spotřebních vydání patří především položky zahrnující výdaje na vzdělávání ve školách a školských zařízeních podle školského zákona nebo zákona o vysokých školách, které jsou osvobozeny od daně. Z tohoto důvodu je tedy možné přiřadit této skupině nulovou míru zdanění.
- 11. Stravování a ubytování** – portfolio položek této skupiny spotřebních vydání je různorodé, např. restaurační služby, školní svačiny, hotelové služby, ubytování na vysokoškolských kolejích atd., a proto ani sazby jejich zdanění nemohou zákonitě být jednotné. Při přiřazování jednotlivých sazeb DPH bude proto nejlepší postupovat stejně jako u skupiny spotřebních vydání číslo 9, kdy 50 % celkových výdajů na stravování a ubytování bude zdaněno základní sazbou DPH (19 %) a zbylých 50 % výdajů sníženou sazbou DPH (5 % v 1. čtvrtletí roku 2007 a 9 % v 1. čtvrtletí roku 2008).
- 12. Ostatní zboží a služby** – už pouze z názvu této skupiny spotřebních vydání vyplývá, že se z hlediska účelu spotřeby jedná o rozmanité položky: od kadeřnických salónů a zařízení osobní péče přes klenoty, hodiny a hodinky až např. po poradenské, administrativní a jiné služby podléhající různé, nebo ve výjimečných případech nulové míře zdanění. Z tohoto důvodu, i v rámci zjednodušení, bude tedy také tato skupina zdaněna stejným způsobem jako skupina spotřebních vydání číslo 9 (viz. výše).

## 8 Použité metody

### 8.1 Výpočet daně z přidané hodnoty

Vzhledem k tomu, že údaje o spotřebním vydání vybraných příjmových skupin domácností ze statistiky rodinných účtů v sobě již zahrnují částky daně z přidané hodnoty i selektivních spotřebních daní, je tedy nutné provést výpočty DPH shora. To znamená, že se celková částka (včetně daně) příslušných skupin spotřebních vydání těchto domácností popř. jejich vytvořených podskupin vynásobí číselným koeficientem, který nabývá různých hodnot dle sazby daně z přidané hodnoty, které jednotlivá spotřební vydání podléhají. Je tedy nutné stanovit výši koeficientu jak pro sníženou, tak pro základní sazbu DPH, přičemž koeficient pro sníženou sazbu DPH bude nabývat dvou hodnot, neboť v rámci srovnávaných období (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008) došlo k již zmíněné meziroční změně této sazby z pěti na devět procent.

- **Daňový koeficient pro 5 - ti procentní sazbu DPH**

$$5 / 105 = 0,0476$$

- **Daňový koeficient pro 9 - ti procentní sazbu DPH**

$$9 / 109 = 0,0826$$

- **Daňový koeficient pro 19 - ti procentní sazbu DPH**

$$19 / 119 = 0,1597$$

### 8.2 Výpočet selektivních spotřebních daní

Forma výpočtu selektivních spotřebních daní je na rozdíl od stanovení různé výše daně z přidané hodnoty z konečné částky spotřebních vydání složitější v tom, že je nutné znát údaje o spotřebě vybraných příjmových skupin domácností v naturálním vyjádření, čili u alkoholu a pohonných hmot v litrech, u tabáku např. v počtu krabiček a cigaret. Z tohoto důvodu je třeba stanovit jednak průměrné ceny těchto komodit, a to jak ve výchozím, tak ve srovnávaném období (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008) s pomocí databází Českého

statistického úřadu nebo Ministerstva financí České republiky, ale též využít údaje o spotřebě potravin v naturálním vyjádření, které rovněž uvádí Český statistický úřad bohužel již naposledy za rok 2007, neboť od zveřejňování těchto dat počínaje rokem 2008 upustil. Pro zjednodušení a zmíněnou nedostupnost těchto dat nezbyvá tedy než v obou sledovaných obdobích v rámci potřeby pracovat se shodnými údaji týkajícími se této spotřeby.

### 8.2.1 Výpočet selektivních spotřebních daní z alkoholu

Zákon o spotřebních daních třídí selektivní spotřební daně z alkoholu celkem do tří samostatných oddílů, v rámci nichž existuje vždy různorodý počet daňových sazeb, kterým vybrané produkty podléhají. Za stěžejní lze tedy považovat daň z lihu, daň z vína a daň z piva. Vzhledem k tomu, že údaje o spotřebě alkoholických nápojů vybraných příjmových skupin domácností jsou uvedeny pouze v celkovém peněžním vyjádření bez jakéhokoliv podrobnějšího členění, je tedy nutné stanovit určitý poměr, kterým se budou jednotlivé výdaje za lihoviny, víno a pivo v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008) podílet na výdajích za alkoholické nápoje celkem. K tomu je zapotřebí vycházet, jak již bylo řečeno, jednak z údajů o spotřebě těchto produktů v litrech, ale především z jejich průměrné ceny za obě období.

Český statistický úřad zveřejnil (naposledy) za rok 2007 tyto údaje o průměrné roční spotřebě základních druhů alkoholických nápojů na osobu v litrech:

Tabulka č. 10: Průměrná roční spotřeba základních druhů alkoholických nápojů na osobu v litrech za rok 2007

Druh alkoholického nápoje	Průměrná roční spotřeba v litrech na osobu
Lihoviny	8,2
víno	18,5
pivo	159,1

Pramen: Český statistický úřad

Jelikož tyto údaje nejsou k výpočtu poměrů výdajů za základní druhy alkoholu na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností z důvodu obecné rozdílnosti v ocenění dostačující, je na místě spočítat cenové váhy, na základě nichž bude tento diferenciál odstraněn. K tomu je avšak nejprve nutné znát průměrné ceny

příslušných druhů alkoholických nápojů v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008).

V rámci všeobecné nedostupnosti údajů, které jsou potřebné k ocenění jednotlivých druhů alkoholických nápojů, nezbyvá než vycházet z databáze Českého statistického úřadu, který uvádí za každý uplynulý měsíc průměrné spotřebitelské ceny vybraných druhů zboží, mezi nimiž nabízí také dva druhy lihovin, dva druhy vína a dva druhy piva. Jelikož je nezbytné stanovit průměrné ocenění vybraných druhů alkoholických nápojů k 1. čtvrtletí let 2007 a 2008, bude pracováno s cenovými údaji zveřejněnými vždy za první tři měsíce těchto srovnávaných období, z nichž bude následně učiněn čtvrtletní průměr.

Český statistický úřad uvádí za první tři měsíce let 2007 a 2008 tyto údaje o průměrných cenách za jednotku vybraných druhů alkoholických nápojů:

**Tabulka č. 11: Průměrné ceny za jednotku vybraných druhů alkoholických nápojů za první tři měsíce roku 2007 a jejich čtvrtletní průměr v Kč**

Druh alkoholického nápoje	Leden 2007	Únor 2007	Březen 2007	Čtvrtletní průměr
Tuzemský tmavý rum 1 l	192,50 Kč	190,28 Kč	190,01 Kč	190,93 Kč
Vodka jemná 1l	253,42 Kč	259,12 Kč	260,65 Kč	257,73 Kč
Jakostní víno bílé 1l	55,82 Kč	55,66 Kč	55,38 Kč	55,62 Kč
Jakostní víno červené 1l	67,23 Kč	67,24 Kč	66,94 Kč	67,14 Kč
Pivo výčepní světlé láhvvové 0,5 l	8,36 Kč	8,36 Kč	8,33 Kč	8,35 Kč
Pivo ležák značkové světlé láhvvové 0,5 l	16,51 Kč	16,97 Kč	17,07 Kč	16,85 Kč

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

**Tabulka č. 12: Průměrné ceny za jednotku vybraných druhů alkoholických nápojů za první tři měsíce roku 2008 a jejich čtvrtletní průměr v Kč**

Druh alkoholického nápoje	Leden 2008	Únor 2008	Březen 2008	Čtvrtletní průměr
Tuzemský tmavý rum 1 l	194,87 Kč	197,00 Kč	193,16 Kč	195,01 Kč
Vodka jemná 1l	263,85 Kč	265,20 Kč	266,10 Kč	265,05 Kč
Jakostní víno bílé 1l	53,78 Kč	53,64 Kč	53,39 Kč	53,60 Kč
Jakostní víno červené 1l	66,65 Kč	68,29 Kč	66,81 Kč	67,25 Kč
Pivo výčepní světlé láhvvové 0,5 l	8,93 Kč	8,94 Kč	8,81 Kč	8,89 Kč
Pivo ležák značkové světlé láhvvové 0,5 l	18,22 Kč	18,15 Kč	18,05 Kč	18,14 Kč

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Vzhledem k tomu, že výše uvedené tabulky (č. 11 a 12) obsahují vždy dvě průměrné čtvrtletní ceny za každý alkoholový druh (lihoviny, víno a pivo) a k zjednodušenému výpočtu

jednotlivých selektivních spotřebních daní z alkoholu přitom postačuje pouze jedna průměrná čtvrtletní cena za každý z příslušných druhů, bude proto vytvořen jeden obecný zástupce zvláště pro lihoviny, víno a pivo, jehož ocenění bude dopočítáno pomocí jednoduchého aritmetického průměru v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008).

- **Výpočet průměrné ceny za 1 litr lihovin v 1. čtvrtletí roku 2007**

Výpočet průměrné ceny za 1 litr lihovin se v 1. čtvrtletí roku 2007 odvodí ze součtu průměrných čtvrtletních cen Tuzemského tmavého rumu a jemné vodky (viz. tabulka č. 11) vyděleného počtem právě těchto sčítaných cen následujícím způsobem:

$$(190,93 \text{ Kč} + 257,73 \text{ Kč}) / 2 = 224,33 \text{ Kč}$$

- **Výpočet průměrné ceny za 1 litr lihovin v 1. čtvrtletí roku 2008**

K výpočtu průměrné ceny za 1 litr lihovin se v 1. čtvrtletí roku 2008 dojde stejným způsobem jako k výpočtu této ceny v 1. čtvrtletí roku 2007 pouze s logickou změnou cenových údajů (viz. tabulka č. 12):

$$(195,01 \text{ Kč} + 265,05 \text{ Kč}) / 2 = 230,03 \text{ Kč}$$

- **Výpočet průměrné ceny za 1 litr vína v 1. čtvrtletí roku 2007**

Výpočet průměrné ceny za 1 litr vína se v 1. čtvrtletí roku 2007 stanoví součtem průměrných čtvrtletních cen bílého a červeného jakostního vína (viz. tabulka č. 11), který se stejně jako u lihovin vydělí počtem právě těchto sčítaných cen:

$$(55,62 \text{ Kč} + 67,14 \text{ Kč}) / 2 = 61,38 \text{ Kč}$$

- **Výpočet průměrné ceny za 1 litr vína v 1. čtvrtletí roku 2008**

Způsob výpočtu průměrné ceny za 1 litr vína v 1. čtvrtletí roku 2008 potom plně odpovídá postupu stanovení jeho průměrné ceny v 1. čtvrtletí roku 2007 s výjimkou změny cenových údajů (viz. tabulka č. 12):

$$(53,60 \text{ Kč} + 67,25 \text{ Kč}) / 2 = 60,43 \text{ Kč}$$

- **Výpočet průměrné ceny za 1 litr piva v 1. čtvrtletí roku 2007**

Výpočet ocenění 1 litru piva je o trochu složitější v tom, že tabulky č. 11 a 12 uvádí průměrné čtvrtletní ceny pouze za půl litru tohoto nápoje, a to, jak již bylo řečeno, u dvou vybraných druhů, proto je nejdříve nutné převést tato ocenění na průměrné ceny za 1 litr nápojů v 1. čtvrtletí roku 2007. Dále se ve výpočtu pokračuje již známým způsobem, tj. součtem těchto převedených průměrných čtvrtletních cen výčepního a značkového světlého láhvového piva a jeho následným vydělením počtem právě těchto sčítaných cen:

$$\{(8,35 \text{ Kč} * 2) + (16,85 \text{ Kč} * 2)\} / 2 = 25,20 \text{ Kč}$$

- **Výpočet průměrné ceny za 1 litr piva v 1. čtvrtletí roku 2008**

Postup výpočtu průměrné ceny za 1 litr piva v 1. čtvrtletí roku 2008 se naprosto shoduje s výpočtem jeho ceny v 1. čtvrtletí roku 2007 pouze s příslušnou změnou cenových údajů (viz. tabulka č. 12):

$$\{(8,89 \text{ Kč} * 2) + (18,14 \text{ Kč} * 2)\} / 2 = 27,03 \text{ Kč}$$

Nyní, když jsou k dispozici průměrné čtvrtletní ceny za 1 litr výše uvedených zástupců příslušných alkoholických nápojů v obou srovnávaných obdobích, je možné stanovit cenové váhy, na základě nichž pak budou dopočítány procentní podíly výdajů za lihoviny, víno a pivo na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností.

- **Výpočet cenových vah a procentních podílů výdajů za lihoviny, víno a pivo na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností v 1. čtvrtletí roku 2007**

K výpočtu cenových vah obecných zástupců základních alkoholových druhů je nejdříve nutné znát sumu všech jejich průměrných cen za 1 litr nápojů v 1. čtvrtletí roku 2007, z níž se pak stanoví podíly průměrných čtvrtletních cen za 1 litr každého z nich:

$\Sigma$  průměrných čtvrtletních cen za 1 litr lihovin, vína a piva:

$$224,33 \text{ Kč} + 61,38 \text{ Kč} + 25,20 \text{ Kč} = 310,91 \text{ Kč}$$

$$\text{Cenová váha lihovin} = 224,33 \text{ Kč} / 310,91 \text{ Kč} = 0,7215$$

$$\text{Cenová váha vína} = 61,38 \text{ Kč} / 310,91 \text{ Kč} = 0,1974$$

$$\text{Cenová váha piva} = 25,20 \text{ Kč} / 310,91 \text{ Kč} = 0,0811$$

Procentní podíly výdajů za lihoviny, víno a pivo na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností se pak již lehce dopočítají jako podíl vážené průměrné roční spotřeby každého z příslušných alkoholových druhů na osobu v litrech na sumě vážené průměrné roční spotřeby všech základních alkoholových druhů na osobu v litrech:

$$\text{Vážená průměrná roční spotřeba lihovin na osobu v litrech} = 8,2 \text{ l} * 0,7215 = 5,92 \text{ l}$$

$$\text{Vážená průměrná roční spotřeba vína na osobu v litrech} = 18,5 \text{ l} * 0,1974 = 3,65 \text{ l}$$

$$\text{Vážená průměrná roční spotřeba piva na osobu v litrech} = 159,1 \text{ l} * 0,0811 = 12,90 \text{ l}$$

$$\Sigma \text{ vážené průměrné roční spotřeby lihovin, vína a piva na osobu v litrech} = 22,47 \text{ l}$$

**Procentní podíl výdajů za lihoviny na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností:**

$$(5,92 \text{ l} / 22,47 \text{ l}) * 100 = 26,35 \%$$

**Procentní podíl výdajů za víno na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností:**

$$(3,65 \text{ l} / 22,47 \text{ l}) * 100 = 16,24 \%$$

**Procentní podíl výdajů za pivo na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností:**

$$(12,90 \text{ l} / 22,47 \text{ l}) * 100 = 57,41 \%$$

- **Výpočet cenových vah a procentních podílů výdajů za lihoviny, víno a pivo na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností v 1. čtvrtletí roku 2008**

Výpočet cenových vah a procentních podílů výdajů za lihoviny, víno a pivo na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností v 1. čtvrtletí roku 2008 se provede stejným způsobem jako jejich výpočet v 1. čtvrtletí roku 2007 s tím rozdílem, že budou použity průměrné čtvrtletní ceny za 1 litr příslušných alkoholových druhů zkoumaného období:

$\Sigma$  průměrných čtvrtletních cen za 1 litr lihovin, vína a piva:

$$230,03 \text{ Kč} + 60,43 \text{ Kč} + 27,03 \text{ Kč} = 317,49 \text{ Kč}$$

$$\text{Cenová váha lihovin} = 230,03 \text{ Kč} / 317,49 \text{ Kč} = 0,7245$$

$$\text{Cenová váha vína} = 60,43 \text{ Kč} / 317,49 \text{ Kč} = 0,1904$$

$$\text{Cenová váha piva} = 27,03 \text{ Kč} / 317,49 \text{ Kč} = 0,0851$$

V 1. čtvrtletí roku 2008 došlo v porovnání s 1. čtvrtletím roku 2007 ke snížení cenové váhy vína, což s vysokou pravděpodobností způsobil meziroční pokles jeho průměrné čtvrtletní ceny za 1 litr nápoje, která tím pádem zaujímá nižší podíl na celkové sumě průměrných čtvrtletních cen za 1 litr základních alkoholových druhů a tedy i logicky bude tvořit nižší procentní podíl výdajů za víno na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností v tomto období.

Vážená průměrná roční spotřeba lihovin, piva a vína na osobu v litrech se stanoví, jak již bylo řečeno (vzhledem k nedostupnosti příslušných dat), z údajů Českého statistického úřadu o spotřebě potravin z roku 2007, které však již budou násobeny cenovými váhami každého z příslušných alkoholových druhů zkoumaného období:

$$\text{Vážená průměrná roční spotřeba lihovin na osobu v litrech} = 8,2 \text{ l} * 0,7245 = 5,94 \text{ l}$$

$$\text{Vážená průměrná roční spotřeba vína na osobu v litrech} = 18,5 \text{ l} * 0,1904 = 3,52 \text{ l}$$

$$\text{Vážená průměrná roční spotřeba piva na osobu v litrech} = 159,1 \text{ l} * 0,0851 = 13,54 \text{ l}$$

$$\Sigma \text{ vážené průměrné roční spotřeby lihovin, vína a piva na osobu v litrech} = 23 \text{ l}$$



**Procentní podíl výdajů za lihoviny na celkovém vydání za alkoholické nápoje  
vybraných příjmových skupin domácností:**

$$(5,94 \text{ l} / 23 \text{ l}) * 100 = 25,83 \%$$

**Procentní podíl výdajů za víno na celkovém vydání za alkoholické nápoje  
vybraných příjmových skupin domácností:**

$$(3,52 \text{ l} / 23 \text{ l}) * 100 = 15,30 \%$$

**Procentní podíl výdajů za pivo na celkovém vydání za alkoholické nápoje  
vybraných příjmových skupin domácností:**

$$(13,54 \text{ l} / 23 \text{ l}) * 100 = 58,87 \%$$

Z výše uvedených výsledků procentních podílů výdajů za lihoviny, pivo a víno na celkovém vydání za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností v 1. čtvrtletí roku 2008 je patrné, že oproti srovnávanému období došlo kromě poklesu procentního podílu výdajů za víno také ke snížení procentního podílu výdajů za lihoviny, což mohl zapříčinit buď fakt, že při výpočtech těchto podílů bylo nutné vycházet bohužel z již posledních údajů Českého statistického úřadu o spotřebě potravin z roku 2007, anebo že lidé obecně substituují dražší spotřebu tvrdého alkoholu alkoholem levnějším (viz. mírný meziroční nárůst procentního podílu výdajů za pivo).

Konečný výpočet selektivních spotřebních daní z alkoholu se v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008) provede násobením příslušných procentních podílů jednotlivých alkoholových druhů celkovými výdaji za alkoholické nápoje vybraných příjmových skupin domácností, čímž vzniknou jednotlivé peněžní výdaje za každý alkoholový druh, které se následně vydělí jejich příslušnými průměrnými čtvrtletními cenami za 1 litr nápojů. Tímto krokem bude stanovena spotřeba lihovin, vína a piva u všech vybraných příjmových skupin domácností v obou srovnávaných obdobích v naturálním vydádření (v litrech), z níž se pak již lehce dopočítá násobením sazbami příslušných selektivních spotřebních daní a následným součtem dílčích výsledků celková daň z alkoholu.

## 8.2.2 Převedení sazeb selektivních spotřebních daní z alkoholu na 1 litr lihovin, vína a piva

Vzhledem k tomu, že jsou sazby selektivních spotřebních daní ze základních alkoholových druhů stanoveny v zákoně o spotřebních daních na základě různých specifických podmínek, bude v rámci určitých zjednodušení nejlepší, převést je na stejnou měrnou jednotku, které s přihlédnutím k dosavadním výpočtům nejlépe odpovídá 1 litr.

- **Sazba selektivní spotřební daně z lihu na 1 litr lihovin**

Zdanění lihovin spadá do systému celkem čtyř skupin sazeb selektivní spotřební daně z lihu, z nichž lze za stěžejní považovat právě tu, které podléhá nejvíce druhů prodávaných tvrdých alkoholických nápojů. Jedná se o sazbu 26 500 Kč za jeden hektolitr čistého lihu, z čehož vyplývá, že výše zdanění lihovin přímo úměrně závisí na tom, kolik procent čistého lihu v sobě 1 litr vybraného nápoje obsahuje. Jelikož průměrná čtvrtletní cena za 1 litr lihovin byla vypočítána pomocí jednoduchého aritmetického průměru z průměrných čtvrtletních cen Tuzemského tmavého rumu a jemné vodky, je třeba při přepočtu sazby příslušné selektivní spotřební daně na jeden litr lihovin kalkulovat s 35-ti procenty čistého lihu, který zhruba tyto dva nápoje v průměru obsahují.

Sazba selektivní spotřební daně z lihu na 1 litr lihovin činí:

$$(26\,500 \text{ Kč} / 100 \text{ l}) * 35 \% = 92,75 \text{ Kč}$$

Protože v rámci srovnávaných období nedošlo k žádným změnám příslušných skupin sazeb selektivní spotřební daně z lihu, bude při analyzování progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro vybrané příjmové skupiny domácností v obou obdobích počítáno se sazbou 92,75 Kč za 1 litr lihovin.

- **Sazba selektivní spotřební daně z vína a meziproduktů na 1 litr vína**

Systém zdanění vína a meziproduktů pracuje celkem se třemi skupinami sazeb této selektivní spotřební daně, přičemž dvě z nich zdaňují podléhající produkty shodnou sazbou ve výši 2 340 Kč za jeden hektolitr vína nebo meziproduktů a třetí z nich nese sazbu nulovou. Statistiky dokládají, že část spotřeby, přibližně 15 %, je zdaněna výše

uvedenou sazbou a zbytek se nedaní. Při přepočtu sazby příslušné spotřební daně na 1 litr vína je tedy třeba tuto informaci zohlednit.

Sazba selektivní spotřební daně z vína a meziproductů na 1 litr vína činí:

$$(2\,340 \text{ Kč} / 100 \text{ l}) * 15 \% = 3,51 \text{ Kč}$$

Skupiny sazeb selektivní spotřební daně z vína a meziproductů se stejně jako skupiny sazeb daně z lihu v rámci srovnávaných období nezměnily, proto bude při analyzování progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro vybrané příjmové skupiny domácností v obou obdobích počítáno se sazbou 3,51 Kč za 1 litr vína.

- **Sazba selektivní spotřební daně z piva na 1 litr piva**

Systém zdanění piva je oproti systémům zdanění lihu nebo vína a meziproductů o něco složitější v tom, že se sazby příslušné selektivní spotřební daně člení nejdříve na dvě základní skupiny podle toho, zda se jedná o sazbu sníženou nebo o sazbu základní. Skupina sazeb snížených pak dále zahrnuje pět dílčích podskupin sazeb, v rámci nichž zdaňují svoji produkci malé nezávislé pivovary podle velikosti výroby v hektolitrech za rok. Skupina sazeb základních obsahuje sazbu pouze jedinou, a to 24 Kč za jeden hektolitr a každé celé procento extraktu původní mladiny a podléhá jí produkce všech ostatních pivovarů. Protože Český statistický úřad uvádí za každý uplynulý měsíc průměrné ceny pouze u dvou druhů piva, a to bez jakékoliv bližší specifikace jeho značky nebo procent extraktu původní mladiny, nezbývá tedy než vycházet při přepočtu sazby příslušné spotřební daně na 1 litr piva z obecně nejpravděpodobnějších informací a v rámci procent extraktu původní mladiny ze zprůměrovaných údajů.

V základním členění stupňů Plato, nebo jinými slovy procent extraktu původní mladiny, lze rozlišit celkem tři nejprodáványější druhy piva: deseti-stupňové, jednácti-stupňové a dvanácti-stupňové. Výsledný průměr stupňů Plato se pak s určitým zjednodušením vycházejícím z nedostupnosti údajů o spotřebě každého z vybraných druhů piva (tedy bez použití váh), vypočítá následujícím způsobem:

$$(10^\circ + 11^\circ + 12^\circ) / 3 = 11^\circ$$

Sazba selektivní spotřební daně z piva na 1 litr 11-ti stupňového piva pak za předpokladu, že pochází z produkce velkého pivovaru, činí:

$$(24 \text{ Kč} * 11^\circ) / 100 \text{ l} = 2,64 \text{ Kč}$$

Skupiny sazeb selektivní spotřební daně z piva se v rámci srovnávaných období nezměnily, proto bude při analyzování progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro vybrané příjmové skupiny domácností v obou obdobích počítáno se sazbou 2,64 Kč za 1 litr piva.

### **8.2.3 Výpočet selektivní spotřební daně z minerálních olejů**

Při výpočtu selektivní spotřební daně z minerálních olejů hraje stejně tak jako u výpočtů jednotlivých selektivních spotřebních daní z alkoholu hlavní roli především jednotkové ocenění, na základě něž lze již bez problémů stanovit z peněžních údajů o spotřebě pohonných hmot vybraných příjmových skupin domácností konečnou daň.

Pohonné hmoty se z pohledu selektivních spotřebních daní řadí do samostatného oddílu minerálních olejů, mezi nimiž lze za stěžejní v rámci spotřeby vybraných příjmových skupin domácností považovat 4 základní druhy benzínu a motorovou naftu, jejichž průměrné ceny za 1 litr uvádí za každý uplynulý měsíc zrovna tak jako u vybraných druhů alkoholu Český statistický úřad. Jelikož údaje o naturální spotřebě každého z příslušných druhů pohonných hmot nejsou bohužel k dispozici, nezbyvá než zjednodušeně z těchto zveřejněných průměrných měsíčních cen učinit jednotlivé čtvrtletní průměry, a to vždy z údajů za první tři měsíce let 2007 a 2008 (leden, únor a březen) a z nich pak nakonec dopočítat průměr výsledný, tedy celkovou průměrnou čtvrtletní cenu za 1 litr pohonných hmot v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008).

Český statistický úřad uvádí za první tři měsíce let 2007 a 2008 tyto údaje o průměrných cenách za 1 litr vybraných druhů pohonných hmot:

Tabulka č. 13: **Průměrné ceny za 1 litr vybraných druhů pohonných hmot za první tři měsíce roku 2007 a jejich čtvrtletní průměr v Kč**

Druh pohonných hmot	Leden 2007	Únor 2007	Březen 2007	Čtvrtletní průměr
Benzin automobilový bezolovnatý Special 91 s přísadou	26,88 Kč	26,10 Kč	26,93 Kč	26,64 Kč
Benzin automobilový bezolovnatý Natural 95	27,20 Kč	26,48 Kč	27,47 Kč	27,05 Kč
Benzin automobilový bezolovnatý Super plus 98	29,93 Kč	29,20 Kč	29,93 Kč	29,69 Kč
Benzin automobilový bezolovnatý Normal 91	27,06 Kč	26,39 Kč	27,33 Kč	26,93 Kč
Motorová nafta	27,27 Kč	26,52 Kč	27,07 Kč	26,95 Kč

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Tabulka č. 14: **Průměrné ceny za 1 litr vybraných druhů pohonných hmot za první tři měsíce roku 2008 a jejich čtvrtletní průměr v Kč**

Druh pohonných hmot	Leden 2008	Únor 2008	Březen 2008	Čtvrtletní průměr
Benzin automobilový bezolovnatý Special 91 s přísadou	30,62 Kč	30,12 Kč	30,23 Kč	30,32 Kč
Benzin automobilový bezolovnatý Natural 95	31,08 Kč	30,68 Kč	30,80 Kč	30,85 Kč
Benzin automobilový bezolovnatý Super plus 98	32,95 Kč	32,87 Kč	32,89 Kč	32,90 Kč
Benzin automobilový bezolovnatý Normal 91	30,64 Kč	30,34 Kč	30,55 Kč	30,51 Kč
Motorová nafta	31,62 Kč	31,12 Kč	31,29 Kč	31,34 Kč

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

Z průměrných čtvrtletních cen jednotlivých druhů pohonných hmot (viz. tabulky č. 13 a 14) bude nyní, jak již bylo řečeno, s pomocí jednoduchého aritmetického průměru dopočítána celková průměrná čtvrtletní cena za 1 litr pohonných hmot v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008).

- **Výpočet průměrné ceny za 1 litr pohonných hmot v 1. čtvrtletí roku 2007**

Výpočet průměrné ceny za 1 litr pohonných hmot se v 1. čtvrtletí roku 2007 provede součtem všech průměrných čtvrtletních cen vybraných druhů pohonných hmot (viz. tabulka č. 13) , který se následně vydělí počtem právě těchto sčítaných cen:

$$(26,64 \text{ Kč} + 27,05 \text{ Kč} + 29,69 \text{ Kč} + 26,93 \text{ Kč} + 26,95 \text{ Kč}) / 5 = 27,45 \text{ Kč}$$

- **Výpočet průměrné ceny za 1 litr pohonných hmot v 1. čtvrtletí roku 2008**

K výpočtu průměrné ceny za 1 litr pohonných hmot v 1. čtvrtletí roku 2008 se dojde naprosto stejným způsobem jako ke stanovení této ceny v 1. čtvrtletí roku 2007 pouze se změnou cenových údajů (viz. tabulka č. 14)

Konečný výpočet selektivní spotřební daně z minerálních olejů se v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008) provede dělením celkových peněžních výdajů za pohonné hmoty a oleje vybraných příjmových skupin domácností jejich příslušnou průměrnou čtvrtletní cenou za 1 litr, čímž bude stanovena spotřeba pohonných hmot v naturálním vyjádření u všech vybraných příjmových skupin domácností za obě období, z níž se pak již snadno dopočítá násobením sazbou příslušné selektivní spotřební daně celková daň z minerálních olejů.

#### **8.2.4 Převedení sazby selektivní spotřební daně z minerálních olejů na 1 litr pohonných hmot**

Stejně tak jako u selektivních spotřebních daní z alkoholu bude v rámci určitých zjednodušení nejlepší, převést příslušnou sazbu selektivní spotřební daně z minerálních olejů na již zvolenou měrnou jednotku 1 litr.

- **Sazba selektivní spotřební daně z minerálních olejů na 1 litr pohonných hmot**

Zdanění pohonných hmot spadá do systému celkem jedenácti skupin sazeb selektivní spotřební daně z minerálních olejů, z nichž lze za stěžejní považovat právě tu, které podléhají všechny druhy benzínu včetně leteckých pohonných hmot benzínového typu se sníženým obsahem olova. Tato sazba je stanovena částkou 11 840 Kč za množství minerálních olejů vyjádřené v tisíci litrech při teplotě 15 °C.

Sazba selektivní spotřební daně z minerálních olejů na 1 litr pohonných hmot činí:

$$11\,840\text{ Kč} / 1000\text{ l} = 11,84\text{ Kč}$$

Protože v rámci srovnávaných období nedošlo k žádným změnám příslušných skupin sazeb selektivní spotřební daně z minerálních olejů, bude při analyzování progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro vybrané příjmové skupiny domácností v obou obdobích počítáno se sazbou 11,84 Kč za 1 litr pohonných hmot.

#### **8.2.5 Výpočet selektivní spotřební daně z tabákových výrobků**

Vypočet selektivní spotřební daně z tabákových výrobků se odvíjí ze dvou předpokladů. Prvním z nich je ten, který v rámci určitých zjednodušení zúžuje spotřebu tabákových výrobků vybraných příjmových skupin domácností výhradně na počet vykouřených cigaret a

druhý vychází nejen ze znalosti tohoto počtu vykouřených cigaret, ale především z ceny za jedno jejich balení, neboť zdanění cigaret podléhá dvěma sazbám, které jsou vztaženy právě k těmto údajům. Je tedy zřejmé, že důležitou roli v tomto výpočtu hraje opět jednotkové ocenění, na základě něž lze již lehce odvodit parametry vedoucí ke konečnému výpočtu daně. Jelikož statistiky dokládají, že nejprodávanější značkou cigaret jsou Petry, bude tedy při oceňování jedné krabičky s obsahem dvaceti cigaret nejjednodušší, vycházet právě z této informace, neboť ceny tabákových výrobků patří od 1. 8. 2001 mezi pevné ceny, které pravidelně při každé jejich změně uvádí Ministerstvo financí České republiky v cenovém věstníku a neměl by proto býti žádný problém stanovit jejich průměrné ocenění v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008).

- **Výpočet průměrné ceny za 1 krabičku cigaret značky Petra v 1. čtvrtletí r. 2007**

Cenový věstník Ministerstva financí České republiky ze dne 29. září 2006 uvádí v souladu s rozhodnutím CÚ Kolín č. 9/T/2006 pevnou cenu 1 krabičky cigaret s filtrem (84 mm) značky Petra ve výši 50 Kč, jejíž platnost trvala do konce února následujícího roku, kdy byl vydán cenový věstník (23. února 2007) informující o zvýšení ceny těchto cigaret na 57 Kč rozhodnutím CÚ Kolín č. 2/T/2007. Z toho vyplývá, že po dva měsíce sledovaného období (leden a únor 2007) platili vybrané příjmové skupiny domácností za cigarety této značky cenu 50 Kč a po zbývajícím měsíci období (březen 2007) pak cenu 57 Kč. Průměrná cena jedné krabičky cigaret značky Petra se tedy v 1. čtvrtletí roku 2007 vypočítá pomocí jednoduchého aritmetického průměru, tj. součtem pevných cen za jednu krabičku příslušných cigaret v jednotlivých měsících sledovaného období, který se následně vydělí počtem právě těchto sčítaných cen následujícím způsobem:

$$(50 \text{ Kč} + 50 \text{ Kč} + 57 \text{ Kč}) / 3 = 52,30 \text{ Kč}$$

- **Výpočet průměrné ceny za 1 krabičku cigaret značky Petra v 1. čtvrtletí r. 2008**

Cenový věstník Ministerstva financí České republiky ze dne 28. listopadu 2007 uvádí v souladu s rozhodnutím CÚ Kolín č. 12/T/2007 pevnou cenu 1 krabičky cigaret s filtrem (84 mm) značky Petra ve výši 65 Kč, jejíž platnost trvala do konce ledna následujícího roku, kdy byl vydán cenový věstník (25. ledna 2008) informující o snížení ceny těchto cigaret na 57 Kč rozhodnutím CÚ Kolín č. 1/T/2008. Je tedy zřejmé, že po jeden měsíc sledovaného období (leden 2008) platili vybrané příjmové

skupiny domácností za cigarety této značky cenu 65 Kč a po zbývající dva měsíce období (únor a březen 2008) cenu 57 Kč. Průměrná cena jedné krabičky cigaret značky Petra se potom v 1. čtvrtletí roku 2008 vypočítá stejně tak jako její cena v 1. čtvrtletí roku 2007 s výjimkou změny cenových údajů, tj. pomocí jednoduchého aritmetického průměru:

$$(65 \text{ Kč} + 57 \text{ Kč} + 57 \text{ Kč}) / 3 = 59,70 \text{ Kč}$$

Konečný výpočet selektivní spotřební daně z tabákových výrobků se v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008) provede dělením celkových peněžních výdajů za tabák vybraných příjmových skupin domácností příslušnou průměrnou čtvrtletní cenou jedné krabičky cigaret značky Petra, čímž bude stanovena spotřeba cigaret v naturálním vyjádření (tj. v počtu vykouřených krabiček) u všech vybraných příjmových skupin domácností za obě období, z níž je pak ještě nutné stanovit násobením dvaceti počty vykouřených cigaret. Celková daň z tabákových výrobků pak bude dána součtem dílčích daní dopočtených násobením zjištěné naturální spotřeby (v počtu vykouřených krabiček i cigaret) oběmi sazbami daně z cigaret (u procentní sazby této daně je myšleno, že již byla vynásobena příslušnou průměrnou čtvrtletní cenou jedné krabičky cigaret značky Petra).

#### 8.2.6 Sazba selektivní spotřební daně z tabákových výrobků pro zdanění cigaret

Zákon o spotřebních daních č. 353/2003 Sb. ve znění předpisů let 2007 a 2008 uvádí tyto sazby selektivní spotřební daně z tabákových výrobků pro zdanění cigaret:

Tabulka č. 15: Sazba selektivní spotřební daně z tabákových výrobků platná pro zdanění cigaret v 1. čtvrtletí roku 2007

Sazba daně		
Procentní část	Pevná část	Minimální
27 %	0,88 Kč / Ks	celkem nejméně však 1,64 Kč / Ks

Pramen: Zákon o spotřebních daních č. 353/2003 Sb. ve znění předpisů roku 2007

Dne 1. 1. 2008 vstoupilo v platnost navýšení této sazby do následujících hodnot:



Tabulka č. 16: Sazba selektivní spotřební daně z tabákových výrobků platná pro zdanění cigaret v 1. čtvrtletí roku 2008

Sazba daně		
Procentní část	Pevná část	Minimální
28%	1,03 Kč / Ks	celkem nejméně však 1,92 Kč / Ks

Pramen: Zákon o spotřebních daních č. 353/2003 Sb. ve znění předpisů roku 2008

### 8.3 Výpočet progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby

Výpočet progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby bude pro účely podrobného zkoumání daňového zatížení spotřebních výdajů vybraných příjmových skupin domácností rozdělen celkem do tří částí následujícím způsobem:

- První část výpočtu se zaměří na stanovení progresivity dopadu zdanění u daně z přidané hodnoty pro každou vybranou příjmovou skupinu domácností v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008) na základě poměru sumy vypočtené daně z přidané hodnoty z příslušných spotřebních výdajů a celkové hodnoty spotřebních výdajů:

$$\frac{\sum \text{DPH ze všech příslušných spotřebních výdajů } x - \text{té příjmové skupiny domácností v } n - \text{tém období}}{\text{celkové spotřební výdaje } x - \text{té příjmové skupiny domácností v } n - \text{tém období}}$$

- Druhá část výpočtu stanoví progresivitu dopadu zdanění u selektivních spotřebních daní též pro každou vybranou příjmovou skupinu domácností v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008), a to poměrem sumy vypočtených selektivních spotřebních daní z příslušných spotřebních výdajů a celkové hodnoty spotřebních výdajů:

$$\frac{\sum \text{selektivních spotřebních daní ze všech příslušných spotřebních výdajů } x - \text{té příjmové skupiny domácností v } n - \text{tém období}}{\text{celkové spotřební výdaje } x - \text{té příjmové skupiny domácností v } n - \text{tém období}}$$

- Prostřednictvím poslední části výpočtu pak bude stanovena celková progresivita dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro všechny vybrané příjmové skupiny domácností

v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008), jejíž hodnota bude odvozena ze součtu příslušných výsledků první a druhé části výpočtu:

Progresivita dopadu zdanění u daně z přidané hodnoty x - té příjmové skupiny domácností v n - tém období + progresivita dopadu zdanění u selektivních spotřebních daní x - té příjmové skupiny domácností v n - tém období

## 9 Analýza progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro vybrané příjmové skupiny domácností

Dle metodických postupů (viz. kapitola č. 8) budou v této části práce provedeny výpočty vedoucí ke stanovení progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro konkrétní příjmové skupiny domácností, jejichž výsledky budou podkladem k zobecnění dosažených závěrů a tedy splnění všech cílů práce.

### 9.1 Analýza daňových dopadů na spotřební vydání průměrné české domácnosti v 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008

Tabulka č. 17: Daňové dopady na spotřební vydání průměrné české domácnosti v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2007	DPH 19 % v Kč	DPH 5 % v Kč	Selektivní spotřební daně v Kč
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	1 604		76,40	
2. Alkoholické nápoje, tabák	214	34,20		
Alkoholické nápoje	108			19,60
Tabák	106			64,40
3. Odívání a obuv	377	60,20		
4. Bydlení, voda, energie, paliva	1 707			
Nájemné bytu	363	0,00		
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	1 229	196,30		
Vodné, stočné	115		5,50	
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	527	84,20		
6. Zdraví	201		9,60	
7. Doprava	879			
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	425	67,90		
Pohonné hmoty a oleje	320	51,10		138,10
Dopravní služby	134		6,40	
8. Pošty a telekomunikace	390	62,30		
9. Rekreace a kultura	777	62,00	18,50	
10. Vzdělávání	62	0,00		
11. Stravování a ubytování	407	32,50	9,70	
12. Ostatní zboží a služby	885	70,70	21,10	
<b>Σ</b>	<b>8030</b>	<b>721,40</b>	<b>147,20</b>	<b>222,10</b>

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

- Výpočet progresivity dopadu zdanění u daně z přidané hodnoty

$$\{(721,40 \text{ Kč} + 147,20 \text{ Kč}) / 8030 \text{ Kč}\} * 100 = 10,82 \%$$

- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u selektivních spotřebních daní**

$$(222,10 \text{ Kč} / 8030 \text{ Kč}) * 100 = 2,77 \%$$

- **Výpočet celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby**

$$10,94 \% + 2,77 \% = 13,59 \%$$

Z výsledků výše uvedených výpočtů je patrné, že průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu průměrné české domácnosti v částce 8 030 Kč byly v 1. čtvrtletí roku 2007 zatíženy z 10,82 procent daní z přidané hodnoty, která v součtu činila 868,60 Kč, což bylo asi čtyřikrát více než suma selektivních spotřebních daní, jejíž hodnota dosáhla celkem 222,10 Kč s 2,77 procentním podílem na celkovém spotřebním vydání této domácnosti. Výsledná progresivita dopadu zdanění u daní ze spotřeby v tomto období potom činila 13,59 procent, tedy 1 090,70 Kč daní ze spotřeby z celkové částky spotřebních výdajů.

Tabulka č. 18: **Daňové dopady na spotřební vydání průměrné české domácnosti v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008**

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2008	DPH 19 % v Kč	DPH 9 % v Kč	Selektivní spotřební daně v Kč
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	1 774		146,50	
2. Alkoholické nápoje, tabák	229	36,60		
Alkoholické nápoje	112			19,50
Tabák	117			73,20
3. Odívání a obuv	396	63,20		
4. Bydlení, voda, energie, paliva	1 763			
Nájemné bytu	405	0,00		
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	1 233	196,80		
Vodné, stočné	125		10,30	
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	586	93,60		
6. Zdraví	264		21,80	
7. Doprava	903			
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	393	62,80		
Pohonné hmoty a oleje	362	57,80		137,50
Dopravní služby	148		12,20	
8. Pošty a telekomunikace	422	67,40		
9. Rekreace a kultura	844	67,40	34,90	
10. Vzdělávání	73	0,00		
11. Stravování a ubytování	448	35,80	18,50	
12. Ostatní zboží a služby	947	75,60	39,10	
Σ	8649	757,00	283,30	230,20

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u daně z přidané hodnoty**  

$$\{(757 \text{ Kč} + 283,30 \text{ Kč}) / 8649 \text{ Kč}\} * 100 = 12,03 \%$$
- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u selektivních spotřebních daní**  

$$(230,20 \text{ Kč} / 8649 \text{ Kč}) * 100 = 2,66 \%$$
- **Výpočet celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby**  

$$12,03 \% + 2,66 \% = 14,69 \%$$

V 1. čtvrtletí roku 2008 vzrostly průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu průměrné české domácnosti oproti srovnávanému období o absolutní částku 619 Kč, což způsobilo nárůst celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby o 1,10 procent. Na tomto zvýšení se z 1,21 procent podílel nárůst progresivity daně z přidané hodnoty, který byl však současně snížen o 0,11 procentního bodu vlivem poklesu progresivity selektivních spotřebních daní. Tuto situaci vyvolal s vysokou pravděpodobností fakt, že v rámci sledovaných období došlo ke zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty z 5 % na 9 %, což zapříčinilo meziroční zvýšení sumy částek daně z přidané hodnoty vypočtených prostřednictvím snížené sazby této daně o 136,10 Kč, a tedy i zvýšení podílu celkové sumy částek DPH na celkových spotřebních výdajích této domácnosti. Pokles progresivity selektivních spotřebních daní pravděpodobně souvisel se zvýšenou meziroční mírou inflace, jenž vlivem různorodého zdražování vybraných druhů komodit způsobila pokles spotřeby alkoholu, pohonných hmot i cigaret v naturálním vyjádření (viz. příloha) a tudíž i pokles podílu zaplacených selektivních spotřebních daní na celkových spotřebních výdajích průměrné české domácnosti ve sledovaném období.

## 9.2 Analýza daňových dopadů na spotřební vydání domácností zaměstnanců bez dětí v 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008

Tabulka č. 19: Daňové dopady na spotřební vydání domácností zaměstnanců bez dětí v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2007	DPH 19 % v Kč	DPH 5 % v Kč	Selektivní spotřební daně v Kč
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	1 974		94,00	
2. Alkoholické nápoje, tabák	336	53,70		
Alkoholické nápoje	152			27,20
Tabák	184			111,70
3. Odívání a obuv	490	78,30		
4. Bydlení, voda, energie, paliva	2 393			
Nájemné bytu	595	0,00		
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	1 653	264,00		
Vodné, stočné	145		6,90	
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	723	115,50		
6. Zdraví	252		12,00	
7. Doprava	1285			
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	631	100,80		
Pohonné hmoty a oleje	472	75,40		203,50
Dopravní služby	182		8,70	
8. Pošty a telekomunikace	520	83,00		
9. Rekreace a kultura	1 018	81,30	24,20	
10. Vzdělávání	50	0,00		
11. Stravování a ubytování	504	40,20	12,00	
12. Ostatní zboží a služby	1 368	109,20	32,60	
Σ	10 913	1 001,40	190,40	342,40

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u daně z přidané hodnoty**  
 $\{(1001,40 \text{ Kč} + 190,40 \text{ Kč}) / 10913 \text{ Kč}\} * 100 = 10,92 \%$
- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u selektivních spotřebních daní**  
 $(342,40 \text{ Kč} / 10913 \text{ Kč}) * 100 = 3,14 \%$
- **Výpočet celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby**  
 $10,92 \% + 3,14 \% = 14,06 \%$

Průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu domácností zaměstnanců bez dětí dosáhly v 1. čtvrtletí roku 2007 celkové výše 10 913 Kč, což bylo o 2 883 Kč více než celkové

průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu průměrné české domácnosti ve stejném období. Jejich zatížení daní z přidané hodnoty ve výši 10,92 procent, která v součtu činila 1 191,40 Kč, však bylo u obou typů domácností podobné, s rozdílem pouhých 0,1 procent. Suma selektivních spotřebních daní vypočtených z příslušných spotřebních výdajů těchto domácností dosáhla hodnoty 342,40 Kč, tj. o 120,3 Kč více než suma selektivních spotřebních daní průměrné české domácnosti a podíl těchto daní na celkových spotřebních výdajích domácností zaměstnanců bez dětí ve výši 3,14 procent převýšil shodným způsobem vypočítané zatížení průměrné české domácnosti o 0,37 procent. Výsledná progresivita dopadu zdanění u daní ze spotřeby v tomto období potom u zaměstnaneckých bezdětných domácností činila 14,06 procent, tedy 1 534,20 Kč daní ze spotřeby z celkové částky spotřebních výdajů, což bylo o 0,47 procentního bodu více než výsledné daňové zatížení celkových spotřebních výdajů průměrné české domácnosti ve stejném období.

Tabulka č. 20: **Daňové dopady na spotřební vydání domácností zaměstnanců bez dětí v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008**

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2008	DPH 19 % v Kč	DPH 9 % v Kč	Selektivní spotřební daně v Kč
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	2 098		173,30	
2. Alkoholické nápoje, tabák	369	58,90		
Alkoholické nápoje	160			27,40
Tabák	209			130,60
3. Odívání a obuv	516	82,40		
4. Bydlení, voda, energie, paliva	2 482			
Nájemné bytu	626	0,00		
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	1 693	270,40		
Vodné, stočné	163		13,50	
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	984	157,10		
6. Zdraví	328		27,10	
7. Doprava	1373			
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	643	102,70		
Pohonné hmoty a oleje	523	83,50		198,60
Dopravní služby	207		17,10	
8. Pošty a telekomunikace	571	91,20		
9. Rekreace a kultura	1 088	86,90	44,90	
10. Vzdělávání	49	0,00		
11. Stravování a ubytování	567	45,30	23,40	
12. Ostatní zboží a služby	1 436	114,70	59,30	
Σ	11 861	1 093,10	358,60	356,60

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u daně z přidané hodnoty**  
 $\{(1093,10 \text{ Kč} + 358,60 \text{ Kč}) / 11861 \text{ Kč}\} * 100 = 12,24 \%$
- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u selektivních spotřebních daní**  
 $(356,60 \text{ Kč} / 11861 \text{ Kč}) * 100 = 3,01 \%$
- **Výpočet celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby**  
 $12,24 \% + 3,01 \% = 15,25 \%$

V 1. čtvrtletí roku 2008 vzrostly průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu domácností zaměstnanců bez dětí oproti srovnávanému období o absolutní částku 948 Kč, což způsobilo nárůst celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby o 1,19 procent. Na tomto zvýšení se z 1,32 procent podílel nárůst progresivity daně z přidané hodnoty, který byl však současně snížen o 0,13 procentního bodu vlivem poklesu progresivity selektivních spotřebních daní. Z výše uvedených výsledků vyplývá, že kladné i záporné meziroční změny progresivity daní ze spotřeby u domácností zaměstnanců bez dětí v 1. čtvrtletí roku 2008 probíhaly obdobně, jako již analyzované meziroční změny této progresivity u průměrné české domácnosti ve stejném období, a to pouze s malým rozdílem hodnot kladných i záporných meziročních změn těchto progresivit, které byly přirozeně u zaměstnaneckých bezdětných domácností o pár desetin procent vyšší vlivem vždy vyšších jednotlivých položek i meziročního nárůstu spotřebních výdajů (s výjimkou vzdělávání, viz. kapitola č. 5).



### 9.3 Analýza daňových dopadů na spotřební vydání domácností s dětmi s minimálními příjmy v 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008

Tabulka č. 21: Daňové dopady na spotřební vydání domácností s dětmi s minimálními příjmy v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2007	DPH 19 % v Kč	DPH 5 % v Kč	Selektivní spotřební daně v Kč
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	1 049		49,90	
2. Alkoholické nápoje, tabák	84	13,40		
Alkoholické nápoje	32			5,70
Tabák	52			31,40
3. Odívání a obuv	184	29,40		
4. Bydlení, voda, energie, paliva	1 111			
Nájemné bytu	262	0,00		
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	748	119,50		
Vodné, stočné	101		4,80	
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	169	27,00		
6. Zdraví	69		3,30	
7. Doprava	237			
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	25	4,00		
Pohonné hmoty a oleje	116	18,50		50,10
Dopravní služby	96		4,60	
8. Pošty a telekomunikace	211	33,70		
9. Rekreace a kultura	288	23,00	6,90	
10. Vzdělávání	52	0,00		
11. Stravování a ubytování	256	20,40	6,10	
12. Ostatní zboží a služby	368	29,40	8,80	
Σ	4 078	318,30	84,40	87,20

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u daně z přidané hodnoty**  
 $\{(318,30 \text{ Kč} + 84,40 \text{ Kč}) / 4078 \text{ Kč}\} * 100 = 9,87 \%$
- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u selektivních spotřebních daní**  
 $(87,20 \text{ Kč} / 4078 \text{ Kč}) * 100 = 2,14 \%$
- **Výpočet celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby**  
 $9,87 \% + 2,14 \% = 12,01 \%$

Průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu domácností s dětmi s minimálními příjmy dosáhly v 1. čtvrtletí roku 2007 celkové výše 4 078 Kč, což bylo o 3 952 Kč méně než

celkové průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu průměrné české domácnosti a dokonce o 6 835 Kč méně než stejný typ výdajů domácností zaměstnanců bez dětí v tomto období. Jejich zatížení daní z přidané hodnoty ve výši 9,87 procent, která v součtu činila 402,70 Kč, bylo však o 0,95 procentního bodu oproti průměrné české domácnosti a o 1,05 procentního bodu oproti zaměstnaneckým bezdětným domácnostem nižší. Tento výsledek pravděpodobně způsobil vyšší podíl částek daně z přidané hodnoty vypočtených prostřednictvím snížené sazby této daně na celkové sumě částek DPH (402,70 Kč). Suma selektivních spotřebních daní vypočtených z příslušných spotřebních výdajů těchto domácností dosáhla hodnoty 87,20 Kč, tedy o 134,90 Kč méně než suma selektivních spotřebních daní průměrné české domácnosti a o 255,20 Kč méně než suma těchto daní zaměstnaneckých bezdětných domácností. Podíl selektivních spotřebních daní na celkových spotřebních výdajích domácností s dětmi s minimálními příjmy ve výši 2,14 procent byl potom stejně tak jako podíl daně z přidané hodnoty na příslušných výdajích těchto domácností oproti průměrné české domácnosti o 0,63 procentního bodu nižší a ve srovnání se zaměstnaneckými bezdětnými domácnostmi poklesl až o rovné jedno procento. Tato situace je jasným důkazem toho, že čím méně spotřebovávají domácnosti alkoholu, tabáku a pohonných hmot, tím je jejich zatížení selektivními spotřebními daněmi nižší. Výsledná progresivita dopadu zdanění u daní ze spotřeby v tomto období u domácností s dětmi s minimálními příjmy potom činila 12,01 procent, tedy 489,90 Kč daní ze spotřeby z celkové částky spotřebních výdajů, což bylo o 1,58 procent méně než výsledné daňové zatížení celkových spotřebních výdajů průměrné české domácnosti a ve srovnání se zaměstnaneckými bezdětnými domácnostmi činil úbytek celkové progresivity daní ze spotřeby dokonce 2,05 procent.

Tabulka č. 22: **Daňové dopady na spotřební vydání domácností s dětmi s minimálními příjmy v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008**

Spotřební vydání	Průměr na osobu za měsíc v Kč v 1. čtvrtletí r. 2008	DPH 19 % v Kč	DPH 9 % v Kč	Selektivní spotřební daně v Kč
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	1 176		97,10	
2. Alkoholické nápoje, tabák	85	13,60		
Alkoholické nápoje	27			4,60
Tabák	58			36,20
3. Odívání a obuv	164	26,20		
4. Bydlení, voda, energie, paliva	1 220			
Nájemné bytu	349	0,00		
Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva	761	121,50		
Vodné, stočné	110		9,10	
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	154	24,60		
6. Zdraví	97		8,00	
7. Doprava	228			
Nákup a provoz osobních dopravních prostředků	22	3,50		
Pohonné hmoty a oleje	113	18,10		42,90
Dopravní služby	93		7,70	
8. Pošty a telekomunikace	237	37,90		
9. Rekreace a kultura	287	22,90	11,90	
10. Vzdělávání	45	0,00		
11. Stravování a ubytování	240	19,20	9,90	
12. Ostatní zboží a služby	345	27,60	14,30	
<b>Σ</b>	<b>4 278</b>	<b>315,10</b>	<b>158,00</b>	<b>83,70</b>

Pramen: Český statistický úřad, vlastní výpočet

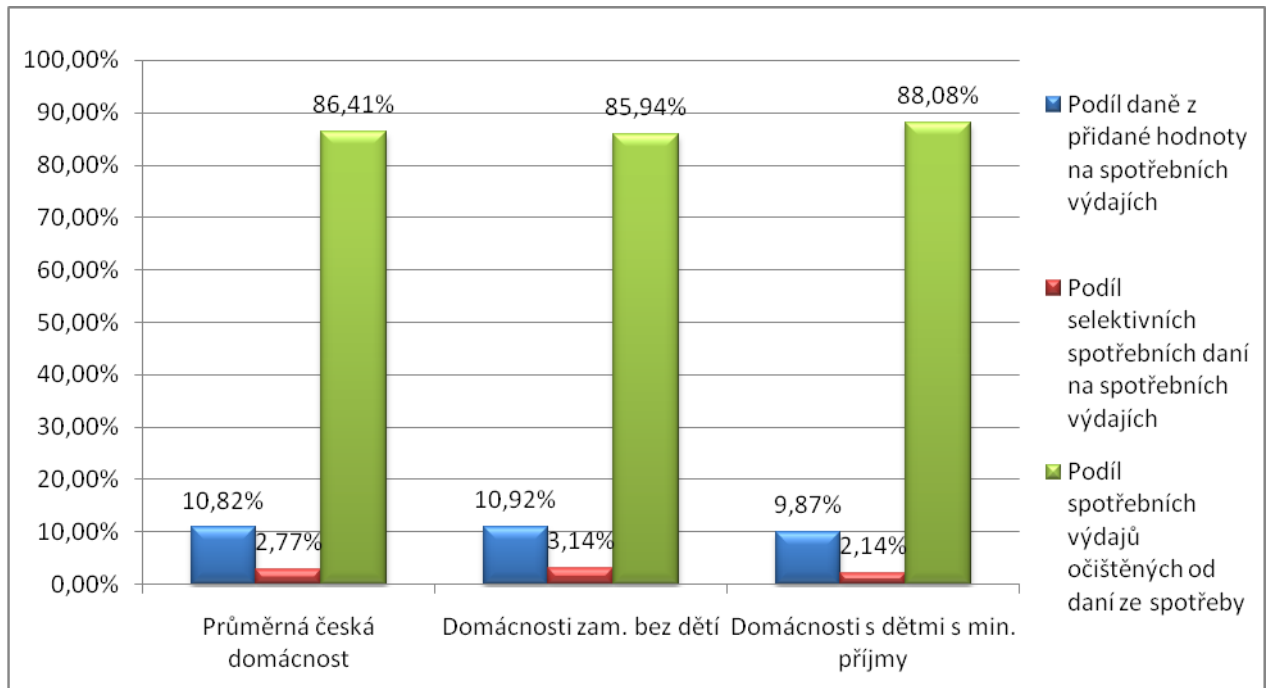
- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u daně z přidané hodnoty**  
 $\{(315,10 \text{ Kč} + 158 \text{ Kč}) / 4278 \text{ Kč}\} * 100 = 11,06 \%$
- **Výpočet progresivity dopadu zdanění u selektivních spotřebních daní**  
 $(83,70 \text{ Kč} / 4278 \text{ Kč}) = 1,96 \%$
- **Výpočet celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby**  
 $11,06 \% + 1,96 \% = 13,02 \%$

V 1. čtvrtletí roku 2008 vzrostly průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu domácností s dětmi s minimálními příjmy oproti srovnávanému období o absolutní částku 200 Kč, což způsobilo nárůst celkové progresivity dopadu zdanění u daní ze spotřeby o 1,01 procent. Na tomto zvýšení se z 1,19 procent podílel nárůst progresivity daně z přidané hodnoty, který byl však současně snížen o 0,18 procentního bodu vlivem poklesu progresivity selektivních

spotřebních daní. Z výše uvedených hodnot je tedy zřejmé, že se kladné i záporné meziroční změny progresivity daní ze spotřeby u domácností s dětmi s minimálními příjmy v 1. čtvrtletí roku 2008 ubíraly opět stejným směrem, jako již analyzované meziroční změny progresivity daní ze spotřeby průměrné české domácnosti a domácností zaměstnanců bez dětí v tomto období. Při porovnání výsledků kladných meziročních změn celkové progresivity daní ze spotřeby v rámci analyzovaných domácností však stojí za povšimnutí jejich rovnoměrně rostoucí trend, který počínaje domácnostmi s dětmi s minimálními příjmy přes průměrnou českou domácnost až po zaměstnanecké bezdětné domácnosti narůstal vždy o 0,09 procent i přes to, že meziroční změny celkových spotřebních výdajů těchto domácností byly různorodé (domácnosti s dětmi s minimálními příjmy: + 4,9 %, průměrná česká domácnost: + 7,71 %, domácnosti zaměstnanců bez dětí: + 8,69 %). Meziroční nárůst progresivity daně z přidané hodnoty byl oproti této situaci u každé z vybraných příjmových skupin domácností různorodý a bezkonkurenčně nejvyšší záporná meziroční změna progresivity selektivních spotřebních daní byla zaznamenána u domácností s dětmi s minimálními příjmy, které na rozdíl od průměrné české domácnosti i zaměstnaneckých bezdětných domácností meziročně ušetřili na výdajích za alkohol a pohonné hmoty oproti vždy meziročně vyšší útratě obou srovnávaných domácností za stejné komodity.

## 10 Shrnutí

Graf č. 1: Daňové dopady na spotřební vydání vybraných příjmových skupin domácností v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007



Pramen: Vlastní výpočet

Z výše uvedeného grafu je jasně viditelné, jak byly celkové průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu vybraných příjmových skupin domácností v 1. čtvrtletí roku 2007 zatíženy daněmi ze spotřeby. Průměrná česká domácnost s progresivitou, s níž se daň z přidané hodnoty a selektivní spotřební daň podílely na jejím celkovém spotřebním vydání v tomto období, vytváří spolehlivý základ srovnání. Je na první pohled zřejmé, že domácnosti zaměstnanců bez dětí, jenž byly vybrány jako příjmová skupina domácností nejvíce utrácející za spotřební položky, v součtu zaplatili na daních ze spotřeby nejvíce. Na druhou stranu domácnosti s dětmi s minimálními příjmy, které byly zvoleny jako příjmová skupina domácností nejméně utrácející za spotřební položky, byly ve sledovaném období zatíženy daněmi ze spotřeby nejméně. Na základě uvedených poznatků a dle stanovených cílů této práce lze tedy odvodit obecné závěry, že čím méně domácnosti utrácejí za spotřební položky, tím méně jsou jejich celkové spotřební výdaje zatíženy daněmi ze spotřeby, přičemž prostřednictvím výpočtů v kapitole č. 9 bylo zjištěno, že progresivita daně z přidané hodnoty závisí na skladbě a výši jednotlivých spotřebních výdajů podléhajících snížené nebo základní

sazbě této daně, zatímco progresivita selektivních spotřebních daní roste přímo úměrně s růstem spotřeby alkoholu, tabáku a pohonných hmot.

V 1. čtvrtletí roku 2008 se vývoj progresivity daní ze spotřeby ubíral u všech zvolených příjmových skupin domácností stejným směrem, neboť počátkem roku 2008 vešly v platnost daňové změny, v rámci nichž byla snížená sazba daně z přidané hodnoty ve výši 5 procent navýšena do hodnoty 9 procent. Následek této situace včetně související zvýšené meziroční míry inflace zapříčinil, že se ve všech případech analyzovaných domácností zvýšila progresivita daní ze spotřeby zhruba o jedno procento vlivem nevyhnutelného nárůstu progresivity daně z přidané hodnoty, jenž však byl vždy o pár desetín procent snížen v důsledku inflačně vyvolaného poklesu progresivity selektivních spotřebních daní. Dalším z obecně platných závěrů je tedy poznatek, že s růstem sazeb jednotlivých daní ze spotřeby, roste kromě celkového zatížení spotřebních výdajů těmito daněmi také inflace, jenž ve většině případů podněcuje domácnosti ke snižování své nezbytně nutné spotřeby, do níž nepochybně spadají výdaje za alkohol, tabák, případně i pohonné hmoty, z čehož pak logicky vyplývá nižší podíl zaplacených selektivních spotřebních daní na celkovém spotřebním vydání.

## 11 Závěr

Daně, samy o sobě, jsou nekonečným námětem hovorů jak ekonomů, právníků, tak i laiků. Je často slyšet, že daně jsou u nás zbytečně vysoké, příliš zatěžují podnikání, eventuelně, že nestačí pokrývat potřeby státu atd. Zdálo by se, že je celkem jasné, co je to daň, ale ve skutečnosti tento pojem není chápán zcela jednoznačně a z těchto rozdílů potom plynou i některá z nedorozumění. V krátkém shrnutí lze tedy říci, že daněmi jsou nejen daně jako takové, ale i příspěvky na sociální a zdravotní pojištění, cla, místní poplatky (např. poplatek ze psa a další), dálniční známky apod., přičemž jedním z nejvýznamnějších zdrojů veřejných rozpočtů jsou daně ze spotřeby.

Daně ze spotřeby jsou tzv. nepřímými daněmi, které sice odevzdávají výrobci a obchodníci do veřejného rozpočtu, ale předpokládá se, že o částky příslušných daní zvýší své ceny. Prostřednictvím tohoto mechanismu by tedy měly daně ze spotřeby dopadat na konečného spotřebitele, ale skutečnost je však o něco složitější. Poměr, v němž se totiž konkrétní daň rozdělí mezi výrobce, obchodníky a konečného spotřebitele závisí na elasticitě poptávky a nabídky, proto některé z nich dopadají opravdu téměř celé na spotřebitele, jako například daň z tabáku.

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat progresivitu dopadu zdanění u daní ze spotřeby pro různé příjmové skupiny domácností, zhodnotit dosažené výsledky a stanovit podmínky pro jejich zobecnění, přičemž k jeho dosažení bylo použito údajů o průměrném měsíčním spotřebním vydání na osobu vybraných typů domácností ze statistiky rodinných účtů z období 1. čtvrtletí roku 2007 a 2008.

Na základě splnění dílčích požadavků tohoto cíle byla v obou srovnávaných obdobích (1. čtvrtletí roku 2007 a 1. čtvrtletí roku 2008) provedena analýza spotřebních výdajů celkem tří příjmových skupin domácností, jejichž volba byla podřízena těmto požadavkům. Jako zástupce, jehož výsledky vytvořily spolehlivý základ srovnání, byla zvolena průměrná česká domácnost a dále, v rámci požadovaného zobecnění dosažených výsledků, byla vybrána příjmová skupina domácností zaměstnanců bez dětí, jelikož v obou sledovaných obdobích absolutně nejvíce utrácela za spotřební položky a třetí analyzovanou příjmovou skupinou domácností se staly domácnosti s dětmi s minimálními příjmy, jelikož v obou sledovaných obdobích absolutně nejméně utrácely za spotřební položky.

Výsledky analýzy provedené z údajů o spotřebě zvolených příjmových skupin domácností v 1. čtvrtletí roku 2007 ukázaly, že průměrné měsíční spotřební výdaje na osobu průměrné české domácnosti ve výši 8 030 Kč byly v součtu progresivity daně z přidané hodnoty a

progresivity selektivních spotřebních daní z 13,59 procent zatíženy daněmi ze spotřeby, zatímco u domácností zaměstnanců bez dětí odpovídajícím způsobem vypočítaná progresivita v součtu činila 14,06 procent z celkové částky 10 913 Kč stejného typu spotřebních výdajů a domácnosti s dětmi s minimálními příjmy na daních ze spotřeby v součtu zaplatili 489,90 Kč, což bylo 12,01 procent z jejich průměrných měsíčních spotřebních výdajů na osobu ve výši 4 078 Kč. Tyto hodnoty zcela potvrdily obecně platné závěry, že čím méně domácnosti utrácejí za spotřební položky, tím méně jsou jejich celkové spotřební výdaje zatíženy daněmi ze spotřeby, přičemž v kapitole č. 9 bylo zjištěno, že progresivita daně z přidané hodnoty závisí na skladbě a výši jednotlivých spotřebních výdajů podléhajících snížené nebo základní sazbě této daně, zatímco progresivita selektivních spotřebních daní roste přímo úměrně s růstem spotřeby alkoholu, tabáku a pohonných hmot.

Od 1. ledna roku 2008 došlo v oblasti daňové legislativy týkající se především daně z přidané hodnoty k zásadním změnám, v rámci nichž byla snížená sazba této daně ve výši 5 procent navýšena do hodnoty 9 procent. Následek této situace včetně související zvýšené meziroční míry inflace zapříčinil, že se výsledky analýzy provedené z údajů o spotřebě zvolených příjmových skupin domácností v 1. čtvrtletí roku 2008 ubíraly stejným směrem, neboť celková meziroční změna progresivity daní ze spotřeby pohybující se u všech zvolených příjmových skupin domácností zhruba v jednoprocenní výši, byla v každém z případů tvořena z jednoho procenta přesahujícího nárůstu progresivity daně z přidané hodnoty, který však byl vždy o pár desetiny procent snížen vlivem poklesu progresivity selektivních spotřebních daní. Obecně lze tedy říci, že s růstem sazeb jednotlivých daní ze spotřeby, roste kromě celkového zatížení spotřebních výdajů těmito daněmi také inflace, na níž dle zjištěných výsledků většina českých domácností reaguje meziročním snižováním své nezbytně nutné spotřeby týkající se především alkoholu, tabáku, případně i pohonných hmot (viz. příloha), což potom v konečném důsledku může vést až k nižšímu podílu vybraných selektivních spotřebních daní na celostátním daňovém výnosu.

Kromě zmíněného nárůstu snížené sazby daně z přidané hodnoty nastaly v České republice počínaje rokem 2008 ještě další daňové změny, v rámci nichž byly např. zvýšeny sazby selektivní spotřební daně z tabákových výrobků nebo nově zavedeny takzvané ekologické daně, jejichž úkolem je internalizovat externality znečištění a zahrnout je do nákladů na trhu. Z tohoto důvodu jsou dnes vybírány daně z elektřiny, pevných paliv, zemního a některých dalších plynů, jejichž přijetí nepochybně přispělo k nárůstu spotřebních výdajů vybraných příjmových skupin domácností nejen v 1. čtvrtletí roku 2008, ale rostoucí tendenci výdajů většiny spotřebitelů lze vlivem inflačních jevů očekávat i v budoucím období.



## 12 Seznam použité literatury a zákonů

SVÁTKOVÁ, Slavomíra, et al. *Zatížení spotřebního koše domácností daněmi ze spotřeby v České republice*. [s.l.] : Eurolex Bohemia, 2007. 260 s. ISBN 80-7379-001-7.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 4. aktualiz. vyd. Praha : Aspi, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.

BAŠTÝŘ, Ivo, et al. *Životní minimum v zahraničí a v České republice : srovnávací studie*. 1. vyd. Praha : Jan, 1997. 172 s. ISBN 80-85529-27-0.

ACTA OECONOMICA PRAGENSIA : *Daňová politika*. Vysoká škola ekonomická v Praze. 2002- , roč. 10, č. 1- . Praha : Oeconomica, 2002- . ISSN 0572-3043.

ACTA OECONOMICA PRAGENSIA : *sociální aspekty transformace české ekonomiky*. Vysoká škola ekonomická v Praze. 2004-, roč. 12, č. 4-. Praha : Oeconomica, 2004-. ISSN 0572-3043.

DAVID, Petr. *Teorie daňové incidence s praktickou aplikací*. 1. vyd. Brno : Akademické nakladatelství Cerm, 2007. 111 s. ISBN 978-80-7204-522-8.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie : Úvod do problematiky*. Praha : Aspi, 2005. 111 s. ISBN 80-7357-092-0.

VANČUROVÁ, Alena. *Daňová podpora rodin s dětmi : studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky*. Uspořádal Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. Praha : Vydavatelství ČVUT, 2002. 76 s.

*Životní a existenční minimum* [online]. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 19.2.2009 [cit. 2008-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/3213>>.

*Zpráva o základních tendencích příjmové a výdajové situace domácností v ČR v 1. čtvrtletí 2008* [online]. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, [cit. 2008-11-18]. Dostupný z WWW: <[http://www.mpsv.cz/files/clanky/5622/Text\\_1\\_2008.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/5622/Text_1_2008.pdf)>.

*Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za 1. čtvrtletí 2007 : Peněžní vydání* [online]. Český statistický úřad, [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/02002DE935/\\$File/3005q102.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/02002DE935/$File/3005q102.pdf)>.

*Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za 1. čtvrtletí 2008 : Peněžní vydání* [online]. Český statistický úřad, [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6A0033783A/\\$File/3005q102.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6A0033783A/$File/3005q102.pdf)>.

*Spotřeba alkoholických nápojů a cigaret na 1 obyvatele ČR v letech 2000 - 2007* [online]. Český statistický úřad, [cit. 2009-01-15]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/0E004008E7/\\$File/30040802.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/0E004008E7/$File/30040802.pdf)>.

*Průměrné spotřebitelské ceny vybraných druhů zboží v Kč* [online]. Český statistický úřad, [cit. 2009-02-15]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/3B00286BEF/\\$File/7006080310.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/3B00286BEF/$File/7006080310.pdf)>.

*Průměrné ceny pohonných hmot za jednotlivé měsíce roku 2006 a 2008* [online]. Český statistický úřad, [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/B900347AE2/\\$File/71010703\\_8.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/B900347AE2/$File/71010703_8.pdf)>.

*Průměrné ceny pohonných hmot za jednotlivé měsíce roku 2007 a 2008* [online]. Český statistický úřad, [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/24003AEE71/\\$File/71010803\\_9.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/24003AEE71/$File/71010803_9.pdf)>.

*Cenový věstník* [online]. Praha : Ministerstvo financí, [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <[http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CenovyVestnik\\_12\\_2006\\_pdf.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CenovyVestnik_12_2006_pdf.pdf)>.

*Cenový věstník* [online]. Praha : Ministerstvo financí, 2003 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <[http://mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CenovyVestnik\\_13\\_2007\\_pdf.pdf](http://mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CenovyVestnik_13_2007_pdf.pdf)>.

Zákon o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb. ve znění předpisů let 2007 a 2008

Zákon o spotřebních daních č. 353/2003 Sb. ve znění předpisů let 2007 a 2008

Nářízení vlády č. 505/2005 Sb., o zvýšení částek životního minima

## **13 Seznam příloh**

**Příloha I:** Daňové dopady na spotřební vydání průměrné české domácnosti v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

**Příloha II:** Daňové dopady na spotřební vydání průměrné české domácnosti v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008

**Příloha III:** Daňové dopady na spotřební vydání domácností zaměstnanců bez dětí v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

**Příloha IV:** Daňové dopady na spotřební vydání domácností zaměstnanců bez dětí v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008

**Příloha V:** Daňové dopady na spotřební vydání domácností s dětmi s minimálními příjmy v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

**Příloha VI:** Daňové dopady na spotřební vydání domácností s dětmi s minimálními příjmy v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008

## Příloha I

### Daňové dopady na spotřební vydání průměrné české domácnosti v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

1. Potraviny a nealkoholické nápoje: 1604 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $1604 \text{ Kč} * 0,0476 = 76,40 \text{ Kč}$
  2. Alkoholické nápoje, tabák: 214 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $214 \text{ Kč} * 0,1597 = 34,20 \text{ Kč}$ 
    - Alkoholické nápoje: 108 Kč
      - Podíl lihovin:  $108 \text{ Kč} * 26,35 \% = 28,50 \text{ Kč}$   
Spotřeba lihovin v l:  $28,50 \text{ Kč} / 224,33 \text{ Kč} = 0,13 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z lihu:  $0,13 \text{ l} * 92,75 \text{ Kč} = 12,06 \text{ Kč}$
      - Podíl vína:  $108 \text{ Kč} * 16,24 \% = 17,50 \text{ Kč}$   
Spotřeba vína v l:  $17,50 \text{ Kč} / 61,38 \text{ Kč} = 0,29 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z vína a meziproductů:  $0,29 \text{ l} * 3,51 \text{ Kč} = 1,02 \text{ Kč}$
      - Podíl piva:  $108 \text{ Kč} * 57,41 \% = 62 \text{ Kč}$   
Spotřeba piva v l:  $62 \text{ Kč} / 25,20 \text{ Kč} = 2,46 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z piva:  $2,46 \text{ l} * 2,64 \text{ Kč} = 6,49 \text{ Kč}$
    - Σ selektivních spotřebních daní z alkoholu:  $12,06 \text{ Kč} + 1,02 \text{ Kč} + 6,49 \text{ Kč} = 19,60 \text{ Kč}$
  - Tabák: 106 Kč
    - Počet vykouřených krabiček:  $106 \text{ Kč} / 52,30 \text{ Kč} = 2,03$   
Spotřební daň z jedné krabičky cigaret:  $52,30 \text{ Kč} * 27 \% = 14,12 \text{ Kč}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených krabiček:  $2,03 * 14,12 \text{ Kč} = 28,66 \text{ Kč}$
    - Počet vykouřených cigaret:  $2,03 \text{ (počet krabiček)} * 20 \text{ ks} = 40,6 \text{ ks}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených cigaret:  $40,6 \text{ ks} * 0,88 \text{ Kč} = 35,73 \text{ Kč}$   
Selektivní spotřební daň z tabákových výrobků:  $28,66 \text{ Kč} + 35,73 \text{ Kč} = 64,40 \text{ Kč}$
3. Odívání a obuv: 377 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $377 \text{ Kč} * 0,1597 = 60,20 \text{ Kč}$
  4. Bydlení, voda, energie, paliva: 1707 Kč
    - Nájemné: 363 Kč
    - Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva: 1229 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $1229 \text{ Kč} * 0,1597 = 196,30 \text{ Kč}$
    - Vodné, stočné: 115 Kč

- Daň z přidané hodnoty (5 %):  $115 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{5,50 \text{ Kč}}$
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy: 527 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $527 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{84,20 \text{ Kč}}$
6. Zdraví: 201 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $201 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{9,60 \text{ Kč}}$
7. Doprava: 879 Kč
- Nákup a provoz osobních dopravních prostředků: 425 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $425 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{67,90 \text{ Kč}}$
  - Pohonné hmoty a oleje: 320 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $320 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{60,80 \text{ Kč}}$   
Spotřeba pohonných hmot v l:  $320 \text{ Kč} / 27,45 \text{ Kč} = 11,66 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z minerálních olejů:  $11,66 \text{ l} * 11,84 \text{ Kč} = \mathbf{138,10 \text{ Kč}}$
  - Dopravní služby: 134 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $134 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{6,40 \text{ Kč}}$
8. Pošty a telekomunikace: 390 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $390 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{62,30 \text{ Kč}}$
9. Rekreace a kultura: 777 Kč
- Poloviční podíl výdajů na rekreace a kulturu:  $777 \text{ Kč} * 0,5 = 388,50 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $388,50 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{62 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $388,50 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{18,50 \text{ Kč}}$
10. Vzdělávání: 62 Kč
11. Stravování a ubytování: 407 Kč
- Poloviční podíl výdajů na stravování a ubytování:  $407 \text{ Kč} * 0,5 = 203,50 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $203,50 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{32,50 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $203,50 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{9,70 \text{ Kč}}$
12. Ostatní zboží a služby: 885 Kč
- Poloviční podíl výdajů na ostatní zboží a služby:  $885 \text{ Kč} * 0,5 = 442,50 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $442,50 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{70,70 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $442,50 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{21,10 \text{ Kč}}$

## Příloha II

### Daňové dopady na spotřební vydání průměrné české domácnosti v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008

1. Potraviny a nealkoholické nápoje: 1774 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $1774 \text{ Kč} * 0,0826 = 146,50 \text{ Kč}$
  2. Alkoholické nápoje, tabák: 229 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $229 \text{ Kč} * 0,1597 = 36,60 \text{ Kč}$ 
    - Alkoholické nápoje: 112 Kč
      - Podíl lihovin:  $112 \text{ Kč} * 25,83 \% = 28,90 \text{ Kč}$   
Spotřeba lihovin v l:  $28,90 \text{ Kč} / 230,03 \text{ Kč} = 0,13 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z lihu:  $0,13 \text{ l} * 92,75 \text{ Kč} = 12,06 \text{ Kč}$
      - Podíl vína:  $112 \text{ Kč} * 15,30 \% = 17,10 \text{ Kč}$   
Spotřeba vína v l:  $17,10 \text{ Kč} / 60,43 \text{ Kč} = 0,28 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z vína a meziproductů:  $0,28 \text{ l} * 3,51 \text{ Kč} = 0,98 \text{ Kč}$
      - Podíl piva:  $112 \text{ Kč} * 58,87 \% = 66 \text{ Kč}$   
Spotřeba piva v l:  $66 \text{ Kč} / 27,03 \text{ Kč} = 2,44 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z piva:  $2,44 \text{ l} * 2,64 \text{ Kč} = 6,44 \text{ Kč}$
    - Σ selektivních spotřebních daní z alkoholu:  $12,06 \text{ Kč} + 0,98 \text{ Kč} + 6,44 \text{ Kč} = 19,50 \text{ Kč}$
  - Tabák: 117 Kč
    - Počet vykouřených krabiček:  $117 \text{ Kč} / 59,70 \text{ Kč} = 1,96$   
Spotřební daň z jedné krabičky cigaret:  $59,70 \text{ Kč} * 28 \% = 16,72 \text{ Kč}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených krabiček:  $1,96 * 16,72 \text{ Kč} = 32,77 \text{ Kč}$
    - Počet vykouřených cigaret:  $1,96 \text{ (počet krabiček)} * 20 \text{ ks} = 39,2 \text{ ks}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených cigaret:  $39,2 \text{ ks} * 1,03 \text{ Kč} = 40,38 \text{ Kč}$   
Selektivní spotřební daň z tabákových výrobků:  $32,77 \text{ Kč} + 40,38 \text{ Kč} = 73,20 \text{ Kč}$
3. Odívání a obuv: 396 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $396 \text{ Kč} * 0,1597 = 63,20 \text{ Kč}$
  4. Bydlení, voda, energie, paliva: 1763 Kč
    - Nájemné: 405 Kč
    - Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva: 1232 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $1232 \text{ Kč} * 0,1597 = 196,80 \text{ Kč}$
    - Vodné, stočné: 125 Kč

- Daň z přidané hodnoty (9 %):  $125 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{10,30 \text{ Kč}}$
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy: 586 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $586 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{93,60 \text{ Kč}}$
6. Zdraví: 264 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $264 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{21,80 \text{ Kč}}$
7. Doprava: 903 Kč
- Nákup a provoz osobních dopravních prostředků: 393 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $393 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{62,80 \text{ Kč}}$
  - Pohonné hmoty a oleje: 362 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $362 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{68,80 \text{ Kč}}$   
Spotřeba pohonných hmot v l:  $362 \text{ Kč} / 31,18 \text{ Kč} = 11,61 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z minerálních olejů:  $11,61 \text{ l} * 11,84 \text{ Kč} = \mathbf{137,50 \text{ Kč}}$
  - Dopravní služby: 148 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $148 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{12,20 \text{ Kč}}$
8. Pošty a telekomunikace: 422 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $422 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{67,40 \text{ Kč}}$
9. Rekreace a kultura: 844 Kč
- Poloviční podíl výdajů na rekreace a kulturu:  $844 \text{ Kč} * 0,5 = 422 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $422 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{67,40 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $422 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{34,90 \text{ Kč}}$
10. Vzdělávání: 73 Kč
11. Stravování a ubytování: 448 Kč
- Poloviční podíl výdajů na stravování a ubytování:  $448 \text{ Kč} * 0,5 = 224 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $224 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{35,80 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $224 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{18,50 \text{ Kč}}$
12. Ostatní zboží a služby: 947 Kč
- Poloviční podíl výdajů na ostatní zboží a služby:  $947 \text{ Kč} * 0,5 = 473,50 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $473,50 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{75,60 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $473,50 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{39,10 \text{ Kč}}$

## Příloha III

### Daňové dopady na spotřební vydání domácností zaměstnanců bez dětí v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

1. Potraviny a nealkoholické nápoje: 1974 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $1974 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{94 \text{ Kč}}$
  2. Alkoholické nápoje, tabák: 336 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $336 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{53,70 \text{ Kč}}$ 
    - Alkoholické nápoje: 152 Kč
      - Podíl lihovin:  $152 \text{ Kč} * 26,35 \% = 40,10 \text{ Kč}$   
Spotřeba lihovin v l:  $40,10 \text{ Kč} / 224,33 \text{ Kč} = 0,18 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z lihu:  $0,18 \text{ l} * 92,75 \text{ Kč} = 16,70 \text{ Kč}$
      - Podíl vína:  $152 \text{ Kč} * 16,24 \% = 24,70 \text{ Kč}$   
Spotřeba vína v l:  $24,70 \text{ Kč} / 61,38 \text{ Kč} = 0,40 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z vína a meziproductů:  $0,40 \text{ l} * 3,51 \text{ Kč} = 1,40 \text{ Kč}$
      - Podíl piva:  $152 \text{ Kč} * 57,41 \% = 87,20 \text{ Kč}$   
Spotřeba piva v l:  $87,20 \text{ Kč} / 25,20 \text{ Kč} = 3,46 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z piva:  $3,46 \text{ l} * 2,64 \text{ Kč} = 9,13 \text{ Kč}$
    - Σ selektivních spotřebních daní z alkoholu:  $16,70 \text{ Kč} + 1,40 \text{ Kč} + 9,13 \text{ Kč} = \mathbf{27,20 \text{ Kč}}$
  - Tabák: 184 Kč
    - Počet vykouřených krabiček:  $184 \text{ Kč} / 52,30 \text{ Kč} = 3,52$   
Spotřební daň z jedné krabičky cigaret:  $52,30 \text{ Kč} * 27 \% = 14,12 \text{ Kč}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených krabiček:  $3,52 * 14,12 \text{ Kč} = 49,70 \text{ Kč}$
    - Počet vykouřených cigaret:  $3,52 \text{ (počet krabiček)} * 20 \text{ ks} = 70,4 \text{ ks}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených cigaret:  $70,4 \text{ ks} * 0,88 \text{ Kč} = 61,95 \text{ Kč}$   
Selektivní spotřební daň z tabákových výrobků:  $49,70 \text{ Kč} + 61,95 \text{ Kč} = \mathbf{111,70 \text{ Kč}}$
3. Odívání a obuv: 490 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $377 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{78,30 \text{ Kč}}$
4. Bydlení, voda, energie, paliva: 2393 Kč
  - Nájemné: 595 Kč
  - Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva: 1653 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $1653 \text{ Kč} * 0,1597 = 264 \text{ Kč}$
  - Vodné, stočné: 145 Kč



- Daň z přidané hodnoty (5 %):  $145 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{6,90 \text{ Kč}}$
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy: 723 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $723 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{115,50 \text{ Kč}}$
6. Zdraví: 252 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $252 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{12 \text{ Kč}}$
7. Doprava: 1285 Kč
- Nákup a provoz osobních dopravních prostředků: 631 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $631 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{100,80 \text{ Kč}}$
  - Pohonné hmoty a oleje: 472 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $472 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{75,40 \text{ Kč}}$   
Spotřeba pohonných hmot v l:  $472 \text{ Kč} / 27,45 \text{ Kč} = 17,19 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z minerálních olejů:  $17,19 \text{ l} * 11,84 \text{ Kč} = \mathbf{203,50 \text{ Kč}}$
  - Dopravní služby: 182 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $182 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{8,70 \text{ Kč}}$
8. Pošty a telekomunikace: 520 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $520 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{83 \text{ Kč}}$
9. Rekreace a kultura: 1018 Kč
- Poloviční podíl výdajů na rekreace a kulturu:  $1018 \text{ Kč} * 0,5 = 509 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $509 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{81,30 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $509 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{24,20 \text{ Kč}}$
10. Vzdělávání: 50 Kč
11. Stravování a ubytování: 504 Kč
- Poloviční podíl výdajů na stravování a ubytování:  $504 \text{ Kč} * 0,5 = 252 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $252 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{40,20 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $252 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{12 \text{ Kč}}$
12. Ostatní zboží a služby: 1368 Kč
- Poloviční podíl výdajů na ostatní zboží a služby:  $1368 \text{ Kč} * 0,5 = 684 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $684 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{109,20 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $684 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{32,60 \text{ Kč}}$

## Příloha IV

### Daňové dopady na spotřební vydání domácností zaměstnanců bez dětí v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008

1. Potraviny a nealkoholické nápoje: 2098 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $2098 \text{ Kč} * 0,0826 = 173,30 \text{ Kč}$
  2. Alkoholické nápoje, tabák: 369 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $369 \text{ Kč} * 0,1597 = 58,90 \text{ Kč}$ 
    - Alkoholické nápoje: 160 Kč
      - Podíl lihovin:  $160 \text{ Kč} * 25,83 \% = 41,30 \text{ Kč}$   
Spotřeba lihovin v l:  $41,30 \text{ Kč} / 230,03 \text{ Kč} = 0,18 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z lihu:  $0,18 \text{ l} * 92,75 \text{ Kč} = 16,70 \text{ Kč}$
      - Podíl vína:  $160 \text{ Kč} * 15,30 \% = 24,50 \text{ Kč}$   
Spotřeba vína v l:  $24,50 \text{ Kč} / 60,43 \text{ Kč} = 0,41 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z vína a meziproductů:  $0,41 \text{ l} * 3,51 \text{ Kč} = 1,44 \text{ Kč}$
      - Podíl piva:  $160 \text{ Kč} * 58,87 \% = 94,20 \text{ Kč}$   
Spotřeba piva v l:  $94,20 \text{ Kč} / 27,03 \text{ Kč} = 3,49 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z piva:  $3,49 \text{ l} * 2,64 \text{ Kč} = 9,21 \text{ Kč}$
    - Σ selektivních spotřebních daní z alkoholu:  $16,70 \text{ Kč} + 1,44 \text{ Kč} + 9,21 \text{ Kč} = 27,40 \text{ Kč}$
  - Tabák: 209 Kč
    - Počet vykouřených krabiček:  $209 \text{ Kč} / 59,70 \text{ Kč} = 3,50$   
Spotřební daň z jedné krabičky cigaret:  $59,70 \text{ Kč} * 28 \% = 16,72 \text{ Kč}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených krabiček:  $3,50 * 16,72 \text{ Kč} = 58,52 \text{ Kč}$
    - Počet vykouřených cigaret:  $3,50 \text{ (počet krabiček)} * 20 \text{ ks} = 70 \text{ ks}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených cigaret:  $70 \text{ ks} * 1,03 \text{ Kč} = 72,10 \text{ Kč}$   
Selektivní spotřební daň z tabákových výrobků:  $58,52 \text{ Kč} + 72,10 \text{ Kč} = 130,60 \text{ Kč}$
3. Odívání a obuv: 516 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $516 \text{ Kč} * 0,1597 = 82,40 \text{ Kč}$
  4. Bydlení, voda, energie, paliva: 2482 Kč
    - Nájemné: 626 Kč
    - Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva: 1693 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $1693 \text{ Kč} * 0,1597 = 270,40 \text{ Kč}$
    - Vodné, stočné: 163 Kč

- Daň z přidané hodnoty (9 %):  $163 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{13,50 \text{ Kč}}$
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy: 984 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $984 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{157,10 \text{ Kč}}$
6. Zdraví: 328 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $328 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{27,10 \text{ Kč}}$
7. Doprava: 1373 Kč
- Nákup a provoz osobních dopravních prostředků: 643 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $643 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{102,70 \text{ Kč}}$
  - Pohonné hmoty a oleje: 523 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $523 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{83,50 \text{ Kč}}$   
Spotřeba pohonných hmot v l:  $523 \text{ Kč} / 31,18 \text{ Kč} = 16,77 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z minerálních olejů:  $16,77 \text{ l} * 11,84 \text{ Kč} = \mathbf{198,60 \text{ Kč}}$
  - Dopravní služby: 207 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $207 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{17,10 \text{ Kč}}$
8. Pošty a telekomunikace: 571 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $571 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{91,20 \text{ Kč}}$
9. Rekreační a kultura: 1088 Kč
- Poloviční podíl výdajů na rekreaci a kulturu:  $1088 \text{ Kč} * 0,5 = 544 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $544 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{86,90 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $544 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{44,90 \text{ Kč}}$
10. Vzdělávání: 49 Kč
11. Stravování a ubytování: 567 Kč
- Poloviční podíl výdajů na stravování a ubytování:  $567 \text{ Kč} * 0,5 = 283,50 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $283,50 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{45,30 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $283,50 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{23,40 \text{ Kč}}$
12. Ostatní zboží a služby: 1436 Kč
- Poloviční podíl výdajů na ostatní zboží a služby:  $1436 \text{ Kč} * 0,5 = 718 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $718 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{114,70 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $718 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{59,30 \text{ Kč}}$

## Příloha V

### Daňové dopady na spotřební vydání domácností s dětmi s minimálními příjmy v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2007

1. Potraviny a nealkoholické nápoje: 1049 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $1049 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{49,90 \text{ Kč}}$
  2. Alkoholické nápoje, tabák: 84 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $84 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{13,40 \text{ Kč}}$ 
    - Alkoholické nápoje: 32 Kč
      - Podíl lihovin:  $32 \text{ Kč} * 26,35 \% = 8,40 \text{ Kč}$   
Spotřeba lihovin v l:  $8,40 \text{ Kč} / 224,33 \text{ Kč} = 0,037 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z lihu:  $0,037 \text{ l} * 92,75 \text{ Kč} = 3,43 \text{ Kč}$
      - Podíl vína:  $32 \text{ Kč} * 16,24 \% = 5,20 \text{ Kč}$   
Spotřeba vína v l:  $5,20 \text{ Kč} / 61,38 \text{ Kč} = 0,085 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z vína a meziproductů:  $0,085 \text{ l} * 3,51 \text{ Kč} = 0,30 \text{ Kč}$
      - Podíl piva:  $32 \text{ Kč} * 57,41 \% = 18,40 \text{ Kč}$   
Spotřeba piva v l:  $18,40 \text{ Kč} / 25,20 \text{ Kč} = 0,73 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z piva:  $0,73 \text{ l} * 2,64 \text{ Kč} = 1,93 \text{ Kč}$
    - Σ selektivních spotřebních daní z alkoholu:  $3,43 \text{ Kč} + 0,30 \text{ Kč} + 1,93 \text{ Kč} = \mathbf{5,70 \text{ Kč}}$
  - Tabák: 52 Kč
    - Počet vykouřených krabiček:  $52 \text{ Kč} / 52,30 \text{ Kč} = 0,99$   
Spotřební daň z jedné krabičky cigaret:  $52,30 \text{ Kč} * 27 \% = 14,12 \text{ Kč}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených krabiček:  $0,99 * 14,12 \text{ Kč} = 13,98 \text{ Kč}$
    - Počet vykouřených cigaret:  $0,99 \text{ (počet krabiček)} * 20 \text{ ks} = 19,8 \text{ ks}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených cigaret:  $19,8 \text{ ks} * 0,88 \text{ Kč} = 17,42 \text{ Kč}$   
Selektivní spotřební daň z tabákových výrobků:  $13,98 \text{ Kč} + 17,42 \text{ Kč} = \mathbf{31,40 \text{ Kč}}$
3. Odívání a obuv: 184 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $184 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{29,40 \text{ Kč}}$
  4. Bydlení, voda, energie, paliva: 1111 Kč
    - Nájemné: 262 Kč
    - Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva: 748 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $748 \text{ Kč} * 0,1597 = 119,50 \text{ Kč}$
    - Vodné, stočné: 101 Kč

- Daň z přidané hodnoty (5 %):  $101 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{4,80 \text{ Kč}}$
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy: 169 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $169 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{27 \text{ Kč}}$
6. Zdraví: 69 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $69 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{3,30 \text{ Kč}}$
7. Doprava: 237 Kč
- Nákup a provoz osobních dopravních prostředků: 25 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $25 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{4 \text{ Kč}}$
  - Pohonné hmoty a oleje: 116 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $116 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{18,50 \text{ Kč}}$   
Spotřeba pohonných hmot v l:  $116 \text{ Kč} / 27,45 \text{ Kč} = 4,23 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z minerálních olejů:  $4,23 \text{ l} * 11,84 \text{ Kč} = \mathbf{50,10 \text{ Kč}}$
  - Dopravní služby: 96 Kč  
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $96 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{4,60 \text{ Kč}}$
8. Pošty a telekomunikace: 211 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $211 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{33,70 \text{ Kč}}$
9. Rekreace a kultura: 288 Kč
- Poloviční podíl výdajů na rekreace a kulturu:  $288 \text{ Kč} * 0,5 = 144 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $144 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{23 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $144 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{6,90 \text{ Kč}}$
10. Vzdělávání: 52 Kč
11. Stravování a ubytování: 256 Kč
- Poloviční podíl výdajů na stravování a ubytování:  $256 \text{ Kč} * 0,5 = 128 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $128 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{20,40 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $128 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{6,10 \text{ Kč}}$
12. Ostatní zboží a služby: 368 Kč
- Poloviční podíl výdajů na ostatní zboží a služby:  $368 \text{ Kč} * 0,5 = 184 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $184 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{29,40 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $684 \text{ Kč} * 0,0476 = \mathbf{8,80 \text{ Kč}}$

## Příloha VI

### Daňové dopady na spotřební vydání domácností s dětmi s minimálními příjmy v průměru na osobu za měsíc v 1. čtvrtletí roku 2008

1. Potraviny a nealkoholické nápoje: 1176 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $1176 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{97,10 \text{ Kč}}$
  2. Alkoholické nápoje, tabák: 85 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $85 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{13,60 \text{ Kč}}$ 
    - Alkoholické nápoje: 27 Kč
      - Podíl lihovin:  $27 \text{ Kč} * 25,83 \% = 7 \text{ Kč}$   
Spotřeba lihovin v l:  $7 \text{ Kč} / 230,03 \text{ Kč} = 0,030 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z lihu:  $0,030 \text{ l} * 92,75 \text{ Kč} = 2,78 \text{ Kč}$
      - Podíl vína:  $27 \text{ Kč} * 15,30 \% = 4,10 \text{ Kč}$   
Spotřeba vína v l:  $4,10 \text{ Kč} / 60,43 \text{ Kč} = 0,068 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z vína a meziproductů:  $0,068 \text{ l} * 3,51 \text{ Kč} = 0,24 \text{ Kč}$
      - Podíl piva:  $27 \text{ Kč} * 58,87 \% = 15,90 \text{ Kč}$   
Spotřeba piva v l:  $15,90 \text{ Kč} / 27,03 \text{ Kč} = 0,59 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z piva:  $0,59 \text{ l} * 2,64 \text{ Kč} = 1,56 \text{ Kč}$
    - Σ selektivních spotřebních daní z alkoholu:  $2,78 \text{ Kč} + 0,24 \text{ Kč} + 1,56 \text{ Kč} = \mathbf{4,60 \text{ Kč}}$
  - Tabák: 58 Kč
    - Počet vykouřených krabiček:  $58 \text{ Kč} / 59,70 \text{ Kč} = 0,97$   
Spotřební daň z jedné krabičky cigaret:  $59,70 \text{ Kč} * 28 \% = 16,72 \text{ Kč}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených krabiček:  $0,97 * 16,72 \text{ Kč} = 16,22 \text{ Kč}$
    - Počet vykouřených cigaret:  $0,97 \text{ (počet krabiček)} * 20 \text{ ks} = 19,4 \text{ ks}$   
Spotřební daň z celkového počtu vykouřených cigaret:  $19,4 \text{ ks} * 1,03 \text{ Kč} = 19,98 \text{ Kč}$   
Selektivní spotřební daň z tabákových výrobků:  $16,22 \text{ Kč} + 19,98 \text{ Kč} = \mathbf{36,20 \text{ Kč}}$
3. Odívání a obuv: 164 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $164 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{26,20 \text{ Kč}}$
  4. Bydlení, voda, energie, paliva: 1220 Kč
    - Nájemné: 349 Kč
    - Běžná údržba, el. a tepelná energie, plyn, paliva: 761 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $761 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{121,50 \text{ Kč}}$
    - Vodné, stočné: 110 Kč

- Daň z přidané hodnoty (9 %):  $110 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{9,10 \text{ Kč}}$
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy: 154 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $154 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{24,60 \text{ Kč}}$
6. Zdraví: 97 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $97 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{8 \text{ Kč}}$
7. Doprava: 228 Kč
- Nákup a provoz osobních dopravních prostředků: 22 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $22 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{3,50 \text{ Kč}}$
  - Pohonné hmoty a oleje: 113 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $113 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{18,10 \text{ Kč}}$   
Spotřeba pohonných hmot v l:  $113 \text{ Kč} / 31,18 \text{ Kč} = 3,62 \text{ l}$   
Selektivní spotřební daň z minerálních olejů:  $3,62 \text{ l} * 11,84 \text{ Kč} = \mathbf{42,90 \text{ Kč}}$
  - Dopravní služby: 93 Kč  
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $93 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{7,70 \text{ Kč}}$
8. Pošty a telekomunikace: 237 Kč  
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $237 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{37,90 \text{ Kč}}$
9. Rekreace a kultura: 287 Kč
- Poloviční podíl výdajů na rekreace a kulturu:  $287 \text{ Kč} * 0,5 = 143,50 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $143,50 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{22,90 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $143,50 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{11,90 \text{ Kč}}$
10. Vzdělávání: 45 Kč
11. Stravování a ubytování: 240 Kč
- Poloviční podíl výdajů na stravování a ubytování:  $240 \text{ Kč} * 0,5 = 120 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $120 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{19,20 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (9 %):  $120 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{9,90 \text{ Kč}}$
12. Ostatní zboží a služby: 345 Kč
- Poloviční podíl výdajů na ostatní zboží a služby:  $345 \text{ Kč} * 0,5 = 172,5 \text{ Kč}$   
Daň z přidané hodnoty (19 %):  $172,50 \text{ Kč} * 0,1597 = \mathbf{27,60 \text{ Kč}}$   
Daň z přidané hodnoty (5 %):  $172,50 \text{ Kč} * 0,0826 = \mathbf{14,30 \text{ Kč}}$